

ความมั่นคงแห่งชาติ : วิวัฒนาการของแนวความคิด ทฤษฎี ความมั่นคง และ แนวทางนำไปสู่การปฏิบัติ

ความมั่นคงศึกษา : จากอดีตสู่ปัจจุบัน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพยายามให้ได้มาซึ่งการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงอยู่ของบุคคล ชนเผ่า หรือที่ได้มีวิวัฒนาการรวมตัวกันขึ้นมาจนเป็น อาณาจักร นครรัฐ และรัฐชาติ รวมถึงสร้างสังคมของมนุษยชาติในรูปแบบขององค์กรในระดับภูมิภาค และระดับโลก ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างน้อยที่สุดก็ตั้งแต่ในช่วงการเกิดอารยธรรม (Civilizations) ของมนุษยชาติ และพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาในเรื่องของความมั่นคง อันเป็นศาสตร์ของการให้ได้มาซึ่งการดำรงอยู่ดังกล่าว เพิ่งเริ่มที่จะมากระทำกันอย่างจริงจัง และแยกออกมาจากสาขาอื่นของสังคมศาสตร์ จนเกิดเป็นสาขาวิชาเฉพาะขึ้นมาเมื่อไม่นานมานี้เอง โดยวิธีการศึกษา มุ่งเน้นไปที่การศึกษาสภาพแวดล้อม อันส่งผลให้เกิดปัญหาที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง และการกำหนดแนวทางในอันที่จะดำรงรักษา และพัฒนาความมั่นคง เพื่อให้สังคมมนุษย์ในระดับต่าง ๆ สามารถที่จะอยู่อย่างต่อเนื่อง ถาวร และยืนยาวตลอดไป

การศึกษาเรื่องความมั่นคงในอดีต มุ่งประเด็นการศึกษาไปที่ความขัดแย้ง สงคราม และสันติภาพ อันเป็นกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างเผ่า อาณาจักร นครรัฐ และรัฐชาติ ซึ่งส่วนมากแล้ว ความอยู่รอดของกลุ่ม หรือสังคมในระดับต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับสงคราม ทั้งสงครามเพื่อการขยายอาณาเขต รวมถึงสงครามเพื่อตอบสนองต่อความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี การศึกษาประวัติศาสตร์ที่บันทึกไว้ในยุคโบราณ ตั้งแต่ครั้งสงคราม Peloponnesian และ Punic ต่อเนื่องมาเรื่อยจนถึงสงครามสามสิบปี (พ.ศ. ๒๑๖๑ – ๒๑๙๑) อันเป็นจุดเริ่มของแนวความคิดการเป็นรัฐชาติ พบว่าความอยู่รอดของบุคคล กลุ่มหรือสังคมหนึ่งในยุคดังกล่าว ขึ้นกับความเข้มแข็งในฐานะของผู้ที่เหนือกว่า ด้วยพลังอำนาจ ด้วยความสามารถของบุคคลโดยเฉพาะผู้นำ ความเข้มแข็ง และความสามารถของกองกำลังทางทหาร ที่หมายรวมถึงจำนวนคน และอาวุธยุทธโปกรณ์ที่เหนือกว่า สภาพดังกล่าวทำให้การศึกษาความมั่นคงในยุคแรก ๆ เป็นการศึกษาที่เน้นไปที่ **ความมั่นคงด้านการทหาร** โดยให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการทหาร และพลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม แนวความคิดในการดำเนินงานด้านการทูตที่มีพลังอำนาจด้านการทหารหนุนหลังก็ได้เกิดขึ้นมา รวมทั้ง ยังมีแนวความคิดในการรวมกลุ่มกันเป็นพันธมิตร เพื่อเพิ่มโอกาสของการอยู่รอดของตน ด้วยการอยู่ร่วมกับผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรืออยู่รวมกันได้

เมื่อเกิดลัทธิชาตินิยม (Nationalism) ตามด้วยแนวความคิดเสรีประชาธิปไตย และคอมมิวนิสต์ รวมทั้งการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป เมื่อประมาณสองสามร้อยปีก่อน แนวความคิดดังกล่าว ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วในสมัยการล่าอาณานิคม และได้ส่งผลให้มุมมองด้านความมั่นคง เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ เพื่อความอยู่รอด และความเจริญรุ่งเรืองของชาติตน ประเทศในยุโรป ได้พัฒนาพลังอำนาจทางด้านเศรษฐกิจอันส่งผลต่อการเพิ่มพูนศักยภาพทางทหารพร้อมกันไปด้วย นอกจากนี้ ประเทศเหล่านี้ ยังได้ดำเนินงานด้านการเมืองทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศอันนำมาซึ่งพลังอำนาจแห่งชาติของตน ในขณะเดียวกัน ประเทศที่อยู่นอกยุโรปก็ยังคงมีสภาพของสังคมในรูปแบบของเผ่า หรืออาณาจักรอยู่ ประเทศเหล่านั้น จึงกลายเป็นสนามของการแข่งขันกันขยายอำนาจ และอิทธิพลของอาณาจักร และรัฐชาติในยุโรป ด้วยการเข้าไปยึดครองประเทศนอกยุโรปโดยเฉพาะในแอฟริกาและเอเชีย เอามาเป็นชาติภายใต้อาณานิคม เพื่อให้ได้ซึ่งแหล่งทรัพยากร หรือเพื่อผ่องถ่ายประชากรของตน ที่ล้นออกมานอกประเทศ อันเป็นผลมาจากความเจริญทางอุตสาหกรรมที่ถึงขีดสุด สภาพดังกล่าว ได้นำมาซึ่ง การแข่งขันกำลังอำนาจทางการเมืองครั้งยิ่งใหญ่ในยุโรป โดยมีการเสริมความสามารถของตนในด้านเศรษฐกิจอันเป็นผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม พร้อมกับ**สร้างพันธมิตรกับชาติที่มีแนวทางเดียวกันเพื่อต่อสู้หรือแข่งขันกับชาติที่เป็นคู่อริ (Collective Behavior)** และถึงแม้จะมีแนวความคิดในเรื่องของการถ่วงดุลอำนาจ (Balance of Power) อันเป็นวิธีในการป้องกันการรุกรานจากชาติอื่น และรักษาความมั่นคงในยุคนี้ แต่ภายใต้กรอบแนวความคิดที่เห็น**รัฐชาติ**ตนเป็นสิ่งสูงสุด อันเกิดจากอิทธิพลทางความคิดของทฤษฎี Realism ที่เป็นทฤษฎีกระแสหลักทางสังคมศาสตร์ ก็ได้ทำให้โลกต้องเผชิญกับ**สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และครั้งที่สอง** ที่มีลักษณะของสงครามเบ็ดเสร็จ ซึ่งทำลายล้างมนุษยชาติด้วยกันเองด้วยความโหดร้ายอย่างไม่เคยมีมาก่อน

การสิ้นสุดสงครามโลกทั้งสองครั้ง ได้นำมาซึ่งความหวาดกลัวของมนุษยชาติต่อสงครามทำลายล้าง ทำให้ได้มีการนำเสนอแนวความคิด และมุมมองด้าน**ความมั่นคงในรูปแบบที่กว้างขึ้น** โดยมีได้มองแต่ความมั่นคงของรัฐชาติเท่านั้น แต่ได้พิจารณาไปถึงมนุษย์ที่เป็นทั้งตัวบุคคล และเป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับความโหดร้าย และความสูญเสียในสงครามที่อาจนำมาซึ่งการสิ้นสุดของอารยธรรมมนุษย์ได้ รวมทั้ง ยังมีได้มองแต่เฉพาะกับความมั่นคงด้านการทหารประการเดียว แนวความคิดในเรื่องสันติภาพแบบสร้างสรรค์ จึงเกิดขึ้นมาในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิด **Collective Security** ที่เริ่มเข้ามาทดแทนแนวความคิด Balance of Power และเป็นที่มาของแนวความคิดในการสร้าง**สันนิบาตชาติและสหประชาชาติ** ในช่วงดังกล่าวนี้เอง ที่แนวความคิด Idealism หรือ Liberalism ได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การสะสมอาวุธนิวเคลียร์ และการแข่งขันกันสะสมความมั่นคงให้กับตนเอง พร้อมกับสร้างความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯและรัสเซีย ได้นำมาซึ่งสภาพแวดล้อมที่เรียกว่า **สงครามเย็น**เป็นเวลาถึงสี่สิบกว่าปี อุดมการณ์ประชาธิปไตย และคอมมิวนิสต์ ได้ถูกนำไปเผยแพร่ และใช้เป็นแนวแบ่งค่ายของสองมหาอำนาจดังกล่าว ในขณะเดียวกัน แนวความคิดชาตินิยมที่เผยแพร่ออกจากยุโรปมาเป็นเวลานานแล้ว ก็ได้นำมาซึ่ง ความสำนึก และความตื่นตัวของประเทศต่าง ๆ ในอันที่จะแยกตัวออกจากอาณานิคม และสร้างรัฐชาติของตนเอง ประกอบกับองค์การสหประชาชาติ ที่ได้เปิดช่องทางให้ชนเผ่าต่าง ๆ ในโลกนี้มีสิทธิที่จะเป็นรัฐชาติ และปกครองตนเองได้ ก็ได้ทำให้หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เกิดสงครามกบฏชาติ และการเรียกร้องเพื่อแยกตัวจากประเทศเจ้าอาณานิคมจนเกิดเป็นรัฐชาติต่าง ๆ ขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม ด้วยความเปราะบางของชาติต่าง ๆ ที่เคยตกเป็นอาณานิคมของชาติในยุโรป และด้วยกำลังอำนาจด้านการทหารและด้านอื่น ที่ด้อยกว่าในทุกด้าน จึงทำให้ประเทศเหล่านี้ ได้กลายเป็นสนามทดสอบพลังของสหรัฐฯ และรัสเซียที่เสนอความช่วยเหลือต่อประเทศใต้อาณานิคม เพื่อแยกตัวเป็นเอกราช โดยมีเงื่อนไขในการให้เข้าไปเป็นประเทศในค่ายของตน กระบวนการในการต่อสู้หลายรูปแบบได้ถูกนำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็น การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ การเข้าไปสร้าง หรือเปลี่ยนแปลงผู้นำของประเทศอื่น ผสมผสานไปกับ การใช้พลังอำนาจทางด้านการทูต และเศรษฐกิจ ที่มีพลังอำนาจด้านการทหารหนุนหลังอยู่ ในห้วงนี้เองที่สังคมโลกได้เห็นถึงความสำคัญของพลังอำนาจทางด้านสังคมจิตวิทยา ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในสงครามเวียดนาม และสงครามกัวเตมาลาจากเจ้าอาณานิคม

การสิ้นสุดของยุคสงครามเย็น และกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังเกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน ได้นำมาซึ่งการขยายตัวของแนวความคิดด้านความมั่นคงออกไปสู่ทิศทางที่ **ครอบคลุมตัวแสดงและมิติที่หลากหลายมากขึ้น** กระแสประชาธิปไตย และเสรีนิยม อันนำมาซึ่งสิทธิส่วนบุคคล หรือที่เรียกกันว่า **สิทธิมนุษยชน** และสิทธิของกลุ่มชนในการปกครองตนเอง ได้นำมาซึ่งการเรียกร้องเพื่อความมั่นคงของบุคคล และความมั่นคงของกลุ่มทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ในขณะที่แต่ละรัฐชาติเอง ก็ยังคงรักษาบทบาทเหมือนเสาหลักของสังคมประเทศอยู่อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้แล้ว แนวความคิดในการรวมตัวกันทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก ตามอิทธิพลทางความคิดของ **Collective Security, Cooperative Security และ Common Security** ก็ได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว จนส่งผลให้เกิดตัวแสดงในระดับภูมิภาค และนานาชาติเพิ่มมากขึ้น ในมิติของประเด็นปัญหาความมั่นคง ก็ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ทั้งประเด็นทางการเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ ประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และประเด็นปัญหาทางการทหารหรือแม้แต่ประเด็นทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ก็ได้ถูกยกขึ้นมา เพื่อกำหนดแนวทางในการแสวงหาทางรอดของมนุษยชาติในระดับต่าง ๆ ของสังคม

มิติของความมั่นคง กับความมั่นคงของใคร ในศตวรรษปัจจุบัน

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การศึกษาประเด็นปัญหาด้านความมั่นคงที่ผ่านมา มักมุ่งความสนใจไปที่ ความมั่นคงด้านการทหาร และความมั่นคงของประเทศหรือรัฐชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากบทบาท และความสำคัญของกองทัพ ในการเป็นกำลังอำนาจทางทหารที่เป็นตัวชี้ขาดความอยู่รอด หรือล่มสลาย ในขณะที่สังคมมนุษย์ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศหรือรัฐชาติก็ครอบครองบทบาทขององค์กรที่สำคัญที่สุดมาโดยตลอด จึงทำให้ผู้ศึกษาต่างพุ่งประเด็นไปที่มิติของ**ความมั่นคงด้านการทหาร และความมั่นคงของรัฐชาติ** ซึ่งข้อเท็จจริงแล้ว ประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา ต่างก็เป็นมิติที่สำคัญที่อยู่ควบคู่มิติทางทหารมาโดยตลอด เพิ่งจะหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง ที่การศึกษาแนวความคิดด้านความมั่นคง ได้เริ่มให้ความสำคัญกับมิติอื่น ๆ นอกเหนือ

จากมิติทางด้านการทหารมากยิ่งขึ้น เห็นได้จากแนวความคิด **Comprehensive Security** ที่นิยามความมั่นคงไว้ได้ครอบคลุมในหลายมิติ นอกจากนี้แล้ว กระแสสิทธิมนุษยชน และเสรีประชาธิปไตย ก็ได้ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความมั่นคงของตัวบุคคล และความมั่นคงของกลุ่มมากขึ้น และจากสภาพความเชื่อมต่อกันของสังคมมนุษย์ในกระแสโลกาภิวัตน์ ก็ได้ทำให้เกิดความร่วมมือกันมากขึ้นทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก จนเกิดความสนใจ และความพยายามในการสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้น ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก จนมีองค์กรต่าง ๆ ที่มีขนาดใหญ่ไปกว่าองค์กรระดับรัฐชาติเกิดขึ้นมากมาย สภาพแวดล้อมที่กล่าวไปได้นี้มาซึ่งคำถามเกี่ยวกับความมั่นคงที่ว่า เราควรพิจารณาประเด็นปัญหาความมั่นคงในมิติใดบ้าง และความมั่นคงของใคร ในระดับใด ที่ควรให้ความสำคัญสูงสุด นอกจากนี้แล้ว ยังเกิดคำถามว่า เท่าใดจึงถือว่ามั่นคง และไม่มั่นคง เราจะวัดระดับได้เช่นไร และถ้าไม่มั่นคง หรืออยู่ในระดับที่ไม่พอใจ เราควรกำหนดแนวทางเช่นไร อันจะนำไปสู่สถานการณ์ความมั่นคงตามทิศทางที่คาดหวังไว้ ภายใต้การบริหารจัดการ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

การใช้มิติความมั่นคงด้านการทหารเป็นตัวตัดสินการดำรงอยู่ของรัฐในอดีตที่ผ่านมา ได้นำมาซึ่งความพยายามในการสะสมกำลังทหาร และอาวุธ รวมถึงความพยายามในการสร้างพวก หรือพันธมิตร โดยอาศัยความเหมือนกัน หรือผลประโยชน์ร่วมกันในบางประการ แนวความคิดและการดำเนินงานดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการสร้างดุลย์อำนาจ และการแข่งขันกันสะสมพลังอำนาจ จนในที่สุดก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเกิดสงคราม อันนำมาซึ่งการทำลายและความสูญเสียของทุกฝ่ายได้ โดยเฉพาะ เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมและมีการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ก็ยิ่งทำให้การทำลายล้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนถึงขั้น ถ้าเกิดสงครามนิวเคลียร์ขึ้น จะส่งผลให้อารยธรรมมนุษย์ต้องสูญสิ้นไปได้ ยับยับเป็นการโชคดี ที่ท่ามกลางความสับสนของสังคมมนุษย์ ได้เกิดแนวความคิดและความรับผิดชอบร่วมกันขึ้น ในอันที่จะดำรงรักษาและปกป้องมิให้เกิดสภาพที่เลวร้ายดังกล่าว ทั้งนี้ก็ด้วยความพยายามในการลดความสำคัญของความมั่นคงด้านการทหารลงไป พร้อม ๆ กับการสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ขึ้นไม่ว่าจะเป็น ด้านการเมือง การทูต เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี โดยแทนที่จะเป็นการสะสมพลังอำนาจด้านการทหาร ก็เป็นการสะสมพลังอำนาจในด้านอื่น ๆ ขึ้นมา พร้อม ๆ กับการร่วมกันพัฒนาเพื่อนาพลังอำนาจในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น มาใช้ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดร่วมกันของสังคมมนุษย์ในแต่ละระดับกลุ่มพวกขึ้น นอกจากนี้แล้ว ภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรงที่เกิดบ่อยยิ่งขึ้น ก็ได้ยิ่งทำให้สังคมมนุษย์เห็นถึงความสำคัญ ในอันที่จะเข้ามาาร่วมกันป้องกัน ช่วยเหลือกัน เมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงยังได้ช่วยให้มนุษย์ได้เข้าใจในผลกระทบ อันเกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อมผ่านการณรงค์เพื่อการรักษาสีงแวดล้อมขึ้น

แนวความคิดด้านความมั่นคงได้แตกมิตีออกไปเป็น ความมั่นคงทางด้านการเมืองภายในประเทศ ความมั่นคงทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางด้านสังคมจิตวิทยา ความมั่นคงด้านการทหาร ความมั่นคงทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม จนถึง

บัดนี้ ก็ยังไม่มีความคิดเห็นตรงกันที่ว่า มิติของความมั่นคงควรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง โดยบางความคิดเห็นได้แบ่งมิติด้านความมั่นคงออกเป็น **ด้านการทหาร และด้านที่มีใช้ทหาร** ซึ่งแบ่งย่อยออกไปเป็นความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทูต ในขณะที่บางความคิดเห็นก็แบ่งมิติความมั่นคงออกเป็น **ความมั่นคงทางการเมือง** ทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ (การทูต) ทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมจิตวิทยา ทางด้านการป้องกันประเทศ และทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะมีความคิดเห็นในเรื่องของการแบ่งมิติของความมั่นคงที่อาจแตกต่างกันไปบ้าง แต่สิ่งสำคัญที่ต่างก็เห็นตรงกัน ก็คือ แต่ละมิติของความมั่นคงต่างก็มีความสัมพันธ์ และความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันอย่างแยกกันไม่ออก ในขณะที่ ความมั่นคงเอง ก็ถือว่าเป็น**บูรณาการองค์รวมของมิติต่าง ๆ** ทั้งนี้ ความสำคัญของแต่ละมิติต่อความมั่นคงรวม ขึ้นกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในห้วงเวลานั้น ที่กำหนดว่า มิติใดมีผลกระทบต่อภารกิจของสังคมนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้แล้ว ในห้วงเวลาหนึ่งความมั่นคงในด้านหนึ่งอาจแยกออกมาจากมิติเดิม และยกระดับขึ้นมาเป็นมิติของความมั่นคงใหม่ได้ อันเนื่องมาจากความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นในเวลานั้น ๆ เช่น ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ที่ปัจจุบันได้รับการยอมรับว่า มีความสำคัญถึงระดับที่อาจส่งผลกระทบต่อภารกิจของมนุษยชาติได้

นอกจากมิติของความมั่นคงแล้ว **ตัวประธานของความมั่นคงเอง** ที่ตอบคำถามว่า ความมั่นคงของใคร ก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องได้รับการสนใจในการศึกษาและพิจารณา โดยเฉพาะ จากเดิมที่ต่างก็ให้ความสำคัญกับ**ความมั่นคงแห่งชาติเท่านั้น** สิ่งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของผู้อื่น ไม่ว่าจะ**เป็นความมั่นคงส่วนบุคคลที่เป็นสมาชิกในรัฐชาตินั้น** ความมั่นคงของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในรัฐชาติ นอกจากนี้แล้ว ในกระแสโลกปัจจุบันได้เกิดองค์กรที่มีขอบเขตขยายมากไปกว่ารัฐชาติขึ้นไปสู่ ระดับภูมิภาค และโลก จึงต้องมีการให้ความสนใจในความมั่นคงของภูมิภาค และความมั่นคงของโลกด้วย ทั้งนี้ ในการศึกษา วิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านความมั่นคงในอดีตตั้งแต่สมัยสงครามเย็นเรื่อยมาจนถึงสงครามอาณานิคม และสงครามรัฐชาติในช่วงแรก ๆ เราต่างก็ต้องยอมรับว่า **ความมั่นคงแห่งชาติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์แห่งรัฐชาติที่จะต้องไปถึงของทุกชาติ** โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือนโยบายยุทธศาสตร์หลักของชาติ ทั้งนี้ การประเมิน และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงในยุคสงครามเย็น และอาณานิคม เป็นหน้าที่ของผู้นำชนเผ่า กษัตริย์ กับผู้นำทางทหาร และผู้ปกครองระดับสูงของประเทศนั้น ๆ จึงไม่น่าแปลกใจ ที่ความอยู่รอดของชาติจะขึ้นกับแนวความคิด และการดำเนินการของกลุ่มผู้นำเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม หลังเกิดรัฐชาติและอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย ได้นำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน และกลุ่มชนต่าง ๆ ในรัฐมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว องค์กรในระดับภูมิภาค และในระดับโลกต่างก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวทางด้านความมั่นคงของรัฐชาติมากขึ้น จนส่งผลให้ การศึกษาด้านความมั่นคงจะต้องให้ความสำคัญกับความมั่นคงของบุคคล **ความมั่นคงของกลุ่มภายในรัฐชาติ ความมั่นคงในภูมิภาค และความมั่นคงของโลก**มากยิ่งขึ้น

ตัวบุคคลถือว่าเป็นองค์ประกอบของสังคมที่เล็กที่สุด และสำคัญที่สุดของประชาชาติ ที่จะเป็นตัวกำหนดความมั่นคงของกลุ่มที่ใหญ่กว่า โดยที่บุคคล บุคคลหนึ่งจะมีความอยู่รอด และดำรงอยู่ได้นั้น จะต้องสามารถเข้าถึง และได้รับอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เพื่อเติมเต็มความต้องการพื้นฐานทางกายภาพของมนุษย์ก่อนที่จะสามารถเติมเต็มความต้องการพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้นได้ คือ ความต้องการความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและอิสระจากภัยคุกคามทั้งปวงได้ นอกจากนี้แล้ว ตัวบุคคลยังจะมีความต้องการการมีส่วนร่วม และการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วย และที่สูงขึ้นไปอีกก็คือ การได้รับความรู้จัก และยอมรับจากผู้อื่น กับการที่เขาเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นตามความต้องการเหล่านี้ อาจสามารถจำแนกได้ว่า บุคคลจะต้องมีความเข้มแข็งทางร่างกายเพื่อความอยู่รอดทางกายภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ก็คือ พลังอำนาจทางกายภาพ หรือทางทหาร บุคคลจะต้องมีความสามารถในการหาเลี้ยงชีพ หรือก็คือ พลังอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ อันจะนำมาซึ่งทรัพย์สินที่จะนำไปจัดหาสิ่งจำเป็นทางกายภาพที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน บุคคลจะต้องมีความสามารถที่จะบริหารจัดการตนเองในสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญ หรืออาจเรียกว่าเป็นการเมืองการปกครองภายในตนเอง บุคคลจะต้องมีความสามารถที่จะติดต่อกับผู้อื่น หรืออาจเรียกว่าการเมืองระหว่างบุคคล หรือการทูต บุคคลจะต้องมีที่ยืนของตนในสังคม หรืออาจเรียกว่า สถานภาพทางสังคมจิตวิทยา บุคคลยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เพื่อการดำรงชีวิตท่ามกลางวิวัฒนาการของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บุคคลยังต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตนด้วย ในทำนองเดียวกัน กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มทางการเมืองที่อาศัยในประชาชาติ จะมีสถานภาพด้านความมั่นคงทั้งการเมืองภายในกลุ่มเอง การเมืองหรือการทูตกับกลุ่มอื่น สถานภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่ม สังคมจิตวิทยาของกลุ่ม สถานภาพทางด้านความเข้มแข็งของกลุ่ม หรือแม้แต่ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี การใช้พลังงาน และรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่ม ทั้งนี้ การใช้กรอบการพิจารณาในลักษณะนี้ ยังสามารถนำไปใช้อธิบายความมั่นคงทางการเมือง การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม ในระดับภูมิภาค และระดับโลกด้วยเช่นกัน

ความมั่นคงของผู้แสดงในแต่ละระดับที่ได้กล่าวไปนั้น มีความเชื่อมต่อกัน สัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างแยกกันไม่ออก จนส่งผลให้ การมุ่งเน้นไปที่ความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น จะทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหาความมั่นคงได้อย่างครบถ้วน ยกตัวอย่างเช่น ความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ควรเป็นความมั่นคงในระดับบุคคล หรือกลุ่ม หรือระดับชาติเท่านั้น แต่กลับกลายเป็น ปัญหาความมั่นคงที่นานาชาติจับตามอง ทั้งนี้ อาจอธิบายได้โดยเริ่มจากความมั่นคงในตัวบุคคลของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ ซึ่งอาจรู้สึกได้ว่า ตนไม่มั่นคงในอันที่จะได้มาซึ่งการตอบสนองต่อความต้องการทางร่างกาย รู้สึกว่า ไม่มั่นคงปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่มั่นคงในสถานภาพของตนในฐานะประชาชนคนไทย เมื่อเกิดบุคคลในลักษณะนี้มากขึ้น หรือได้มีการถ่ายทอดความคิดซึ่งกันและกัน กับบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ก็จะส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันขึ้นจนกลายเป็นกลุ่มทางสังคม และเมื่อกลุ่มรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในระดับกลุ่มขึ้น ภายใต้การบริหารจัดการของกลุ่ม เพื่อ

แก้ไขความไม่มั่นคงของตน ได้ทำให้เกิดสภาพของการก่อความไม่สงบขึ้น โดยที่กลุ่มอาจขับเคลื่อนความไม่พอใจในสภาพที่ตนเป็น เพื่อไปสู่สภาพความมั่นคงที่ดีกว่า ถ้ารัฐไม่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหากับบุคคลเหล่านี้ หรือกลุ่มนี้ได้ สิ่งก็ตามมาก็คือ ความไม่มั่นคง ที่จะขยายตัวขึ้นจนอาจเป็นความมั่นคงในระดับประเทศได้ นอกจากนี้แล้วสภาพแวดล้อมภายในประเทศ ในภูมิภาค และโลก ที่อาจไม่เอื้อต่อการแก้ปัญหาความมั่นคงของกลุ่มคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงของกลุ่ม และประเทศ ทวีความรุนแรงขึ้น จนอาจเอ่อล้นจนกลายเป็นปัญหาความมั่นคงของภูมิภาค หรือของโลกได้ ดังนั้น ในการแก้ปัญหา หรือกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงนั้น จะต้องมีการพิจารณาผสมผสานการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล กลุ่ม ชาติ ภูมิภาค และโลกได้อย่างเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าปัญหาด้านความมั่นคงที่กล่าวไปนั้น เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ของความมั่นคงในองค์รวม ซึ่งอาจแยกมิติออกได้เป็นความมั่นคงในแต่ละด้าน และความมั่นคงแต่ละระดับ ซึ่งจะมีสถานภาพ อยู่ในระดับหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยจะต้องพิจารณาหรือประเมินให้ได้ว่า **มีอยู่ในระดับที่เหมาะสม และเพียงพอกับความอยู่รอดหรือไม่** มากน้อยเพียงใด และถ้ายังคงไม่มั่นคง หรือมั่นคงยังไม่เพียงพอ จะต้องพิจารณาให้ได้ว่า **ความมั่นคงในระดับต่ำสุดที่ต้องมีเป็นเช่นไร และจะไปให้ถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้อย่างไร** การประเมินความมั่นคงดังกล่าว สามารถที่จะพิจารณาได้จากการประเมินองค์ประกอบ หรือมิติของความมั่นคงในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การทูต เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้แล้ว ยังจะต้องมีการพิจารณาความมั่นคงของกลุ่มในระดับที่ต่างกันไปด้วย เช่น ในการประเมินความมั่นคงในระดับชาติ ก็จะต้องให้ความสำคัญกับความมั่นคงของบุคคล และกลุ่มในชาติ ความมั่นคงในภูมิภาค และความมั่นคงของโลกด้วย การประเมินความมั่นคงดังกล่าว จะนำมาซึ่งสภาพของความมั่นคง ณ เวลานั้น ที่ครอบคลุมทั้งระดับ มิติ และประเด็นภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในแต่ละด้าน และความมั่นคงโดยรวม ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาก็คือ **กำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในภาพรวม และยุทธศาสตร์ต่อประเด็นความมั่นคงในแต่ละประเด็นย่อย** ลงไป โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าว จะต้องกำหนดแนวทางการ**ใช้ทรัพยากร หรือพลังอำนาจที่มี** เพื่อยกระดับฐานะความมั่นคงในขณะนั้น ไปสู่สภาพของความมั่นคงในระดับที่ต้องการ

ในการ**ประเมินความมั่นคงแห่งชาติ** จะต้องมีการพิจารณาสภาพแวดล้อม วิเคราะห์ออกมาเป็นความมั่นคงในมิติต่าง ๆ โดยจะมีการวิเคราะห์สภาพทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ ประชาชน และทรัพยากรของประเทศ ว่าส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ณ เวลานั้น รวมถึงจะต้องตรวจสอบ สภาพทางด้านการเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศกับรัฐชาติ หรือองค์กรอื่น ตรวจสอบสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้รับจะชี้ให้เห็นว่า ชาติมีความมั่นคงมากน้อยเพียงใดในเวลานั้น ความมั่นคงในแต่ละด้านเป็นเช่นไร และอะไรคือภัยคุกคามต่อความมั่นคงในด้านนั้น ๆ จากสภาพทางด้านความมั่นคง และภัยคุกคาม ก็จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ และความเร่งด่วน ในการเผชิญกับภัยคุกคามเหล่านั้น

และกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลาขึ้นในอันที่จะยกระดับความมั่นคงให้มากขึ้น ทั้งนี้ก็ด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์เฉพาะเรื่อง ทั้งในระยะยาว ระยะปานกลาง และระยะสั้น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรพลังอำนาจแห่งชาติ อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

ความมั่นคงแห่งชาติ กับยุทธศาสตร์ชาติและพลังอำนาจแห่งชาติ

ความมั่นคงแสดงออกทางสถานภาพ และความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มทางสังคม โดยสามารถที่จะแยกแยะออกได้เป็นองค์ประกอบของความมั่นคงในหลายมิติ ความมั่นคงของกลุ่มทางสังคมที่ได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญกันโดยทั่วไปคือ ความมั่นคงแห่งชาติ ในขณะที่ความมั่นคงในระดับอื่น ๆ ต่างก็เพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งความมั่นคงของบุคคล ในรูปแบบของสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของกลุ่มชนภายในรัฐ ความมั่นคงของภูมิภาค และความมั่นคงของโลก อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาความมั่นคงนั้น กรอบแนวความคิดในการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติดูจะชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากกว่าในระดับอื่น ๆ โดยในรัฐธรรมนูญของรัฐชาติต่าง ๆ มักจะกำหนดให้ความมั่นคงแห่งชาติเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์แห่งชาติ หรือผลประโยชน์ชาติเสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า **ความมั่นคงแห่งชาตินั้น คือเป้าหมายปลายทางหนึ่งที่รัฐชาติจะพยายามไปให้ถึง** ซึ่งก็ขึ้นกับขีดความสามารถของประชาชน และผู้นำในรัฐชาตินั้น ๆ ในอันที่จะบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ ประชาชน และทรัพยากรธรรมชาติที่มี จนเกิดขึ้นมาเป็นพลังอำนาจในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพลังอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร หรือบางรัฐชาติอาจพิจารณาไปถึงพลังอำนาจทางด้านอุตสาหกรรม พลังอำนาจทางการทูต และพลังอำนาจทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมขึ้นมาด้วย รัฐบาลจะบริหารจัดการพลังอำนาจเหล่านี้ ด้วยการวางแผนในระดับยุทธศาสตร์ ภายใต้สภาวะการณ์ที่จะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมของสังคมโลก ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมภายในรัฐชาติเอง สภาพแวดล้อมในภูมิภาค และในโลก หรือแม้แต่ในสภาพที่กว้างไปกว่าโลก (เฉพาะรัฐชาติที่มีศักยภาพทางอวกาศ) ก็เพื่อนำมาซึ่ง เป้าหมายปลายทางที่ต้องการในที่นี้ก็คือ ความมั่นคงแห่งชาติ จึงเรียกยุทธศาสตร์นี้ว่า ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งรัฐชาติในโลก มักจะได้มีการจัดทำทั้งในระยะยาวอาจถึงห้าสิบปี สามสิบปี หรือยี่สิบปี รวมถึงจะมีการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะปานกลางห้าหรือสี่ปี เป็นต้น สำหรับรัฐชาติไทยนั้น เพิ่งได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะยาวยี่สิบปีขึ้นอย่างเป็นทางการ ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดขึ้น โดยมีห้วงเวลาดังแต่ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ในแต่ละห้าปี

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงแห่งชาตินั้น ควรที่จะเริ่มต้นจาก การพิจารณาและประเมินสถานภาพความมั่นคงในปัจจุบัน โดยแยกพิจารณาออกเป็นการประเมินความมั่นคงในมิติต่าง ๆ เช่น ในมิติด้านการเมือง อาจพิจารณาถึงเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศว่าเป็นเช่นไร มีการบริหารจัดการ ที่ส่งผลให้เกิดการยอมรับในอำนาจความชอบธรรมที่ผู้ปกครองมีต่อผู้ถูกปกครองมากน้อยเพียงใด ประชาชนเห็นชอบ และ

ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของรัฐที่เป็นส่วนรวมหรือไม่ ในมิติด้านการเมืองระหว่างประเทศ หรือการทูต อาจพิจารณาถึง สถานภาพของภูมิลำเนาของประชาชน ในสังคมภูมิภาค และสังคมโลก ว่ามีอิทธิพลต่อชาติอื่นมากน้อยเพียงใด หรือต้องพึ่งพาและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาติอื่นมากน้อยเพียงใด ในมิติด้านเศรษฐกิจ อาจพิจารณาถึง สถานภาพทางด้านทรัพยากรของชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ ระบบเศรษฐกิจที่ใช้ในการบริหารจัดการด้านธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจ และมวลรวมทางเศรษฐกิจของชาติ มิติทางด้านสังคมจิตวิทยา อาจพิจารณาถึง ความรู้สึกร่วมในความเป็นรัฐชาติเดียวกันของประชาชนทุกหมู่เหล่า (ซึ่งบางประเทศ เช่น อินโดนีเซีย แยกออกมาเป็นมิติทางด้านอุดมการณ์ชาติ) นิสัยใจคอ ความขยันขันแข็ง และวิถีการอยู่ร่วมกันของคนในชาติ รวมถึงพฤติกรรมที่มีต่อชาติอื่น ๆ มิติทางด้านทหาร หรืออาจเรียกว่า มิติทางการป้องกันประเทศ อาจพิจารณาถึง ความพร้อมในอันที่จะใช้กำลังทางด้านการป้องกันประเทศ เพื่อนำมาซึ่งการปกป้องประเทศชาติ จากการรุกรานของรัฐชาติที่ก้าวร้าว หรือการดำเนินงานขององค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลใดที่เข้ามาทำร้าย ความอยู่รอดของรัฐชาติโดยใช้ความรุนแรงด้วยกำลังทหาร และกำลังอาวุธ นอกจากนี้แล้ว อาจต้องมีการพิจารณาในมิติอื่น ๆ เพิ่มเติมขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ที่จะพิจารณาถึงความพร้อมทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี อันจะนำมาซึ่งความพร้อมในการดำเนินงานและบริหารจัดการของรัฐเพื่อนำมาซึ่งความมั่นคงในแต่ละด้าน นอกจากนี้ ความมั่นคงทางด้านสิ่งแวดล้อม อาจต้องนำมาพิจารณาเพื่อเป็นสิ่งที่ประกันถึงความต่อเนื่อง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่จะนำมาซึ่งความอยู่รอดของรัฐชาติในระยะเวลายาวนาน

นอกเหนือจากการประเมินถึงความมั่นคงของรัฐชาติในแต่ละมิติแล้ว **ความมั่นคงของแต่ละระดับในสังคม** ก็จะต้องมีการพิจารณาด้วย ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงของบุคคล ที่เป็นสมาชิกของรัฐชาติทั้งสิ้น ความมั่นคงของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อาจมีความเหมือน หรือความต่างกันไป ความมั่นคงในสามระดับนี้ คือ ความมั่นคงของบุคคล ความมั่นคงของกลุ่ม และความมั่นคงแห่งชาติ จะต้องผสมผสานความสำคัญให้ลงตัว เพื่อทุกระดับ จะได้มีความมั่นคงในระดับที่ไม่ส่งผลต่อความมั่นคงรวม ในอันที่จะอยู่ร่วมรัฐชาติเดียวกัน สำหรับความมั่นคงในภูมิภาค และความมั่นคงของโลกนั้น ก็เป็นประเด็นที่ต้องการการพิจารณา ในฐานะที่ความมั่นคงหรือไม่มั่นคงดังกล่าวนี้ จะนำมาซึ่งความมั่นคงแห่งชาติด้วย อีกทั้ง การที่รัฐชาติเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาค และโลก ในสภาพโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน จึงเป็นไปได้ที่จะหลีกเลี่ยงภาระของการแสดงความรับผิดชอบต่อความมั่นคงในระดับที่เหนือไปกว่ารัฐชาติได้

สำหรับการประเมิน**ความมั่นคงรายบุคคล**ของประชาชน สามารถพิจารณาได้จากสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางกายภาพ สิทธิเสรีภาพ หรือวิถีทางการเมืองที่บุคคลเหล่านั้นอยู่ได้อย่างพึงพอใจในอันที่จะมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ที่จะส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ได้ตามที่เขาต้องการ และตามมาตรฐานของสังคม ความมั่นคงหรือการได้รับสิ่งยืนยันในอันที่เขาสามารถที่จะดำรงชีวิตภายใต้วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในชุมชนของเขาได้ การมีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ไม่มี

โรคภัยไข้เจ็บ และแข็งแรงตามอัตภาพ ถ้าเมื่อบุคคลภายในรัฐชาติต่างก็มีความมั่นคงในตนเองแล้ว ก็จะไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้น ต่อความมั่นคงภายในกลุ่มที่บุคคลนั้น ๆ เป็นสมาชิก

อย่างไรก็ตาม ถ้าเกิด**ปัญหาด้านความมั่นคงของบุคคล**แล้ว ก็จะมาซึ่งปัญหาของความมั่นคงภายในกลุ่มในเวลาต่อมา หรือในบางโอกาส อาจนำมาซึ่งความลำบากและความเห็นใจซึ่งกันและกันในกลุ่มที่ขาดความมั่นคง ก็จะมาซึ่งพลังของกลุ่มในอันที่จะต่อสู้กับผู้อื่น กลุ่มอื่น หรือกับรัฐชาติ ในฐานะที่ไม่สามารถจัดเตรียมความมั่นคงให้กับเขาหรือกลุ่มเขาได้ สภาพดังกล่าว จะนำมาซึ่งความไม่มั่นคงของรัฐชาติในที่สุด ในทางกลับกัน ถ้าระบบการบริหารจัดการของรัฐชาติ สามารถที่จะนำมาซึ่งความมั่นคงของบุคคล และกลุ่มอย่างที่ต้องการแล้ว รัฐชาตินั้น ๆ ก็จะมี**ความมั่นคง**อันเกิดจากเอกภาพและบูรณาการของคนในชาตินั้น นอกจากนี้ ความมั่นคงของบุคคล หรือกลุ่มหนึ่งในชาติที่สูงหรือมากเกินไป มักนำมาซึ่งความไม่มั่นคง หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือความรู้สึกไม่มั่นคงของคนอื่นหรือกลุ่มอื่น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำ ไม่ว่าจะมาจากกระบวนการปกครองใด จะต้องดำเนินการ เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถนำมาซึ่ง ความรู้สึกที่มั่นคงของทุกคนทุกกลุ่ม หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือ ให้มีผู้รู้สึกไม่มั่นคงน้อยที่สุด โดยถ้ามีบุคคลใด กลุ่มใด รู้สึกไม่มั่นคง รัฐบาลก็ต้องพิจารณาแสวงหาแนวทางเพื่อให้บุคคล หรือกลุ่มเหล่านั้น รู้สึกมั่นคงมากขึ้น หรือพยายามมิให้ความไม่มั่นคงดังกล่าว ขยายวงกว้างออกไปจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติโดยรวม

ในภาพที่ใหญ่ขึ้นมามากกว่าระดับรัฐชาติ ไม่ว่าจะ เป็นในระดับภูมิภาค หรือระดับโลก ที่รัฐชาติอาศัยอยู่โดยไม่สามารถย้ายหนีไปได้ ดังนั้น **ความไม่มั่นคงที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ** ไม่มากก็น้อย นอกจากนี้แล้ว การที่รัฐชาติต้องมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐชาติอื่น ในสภาพที่ทุกรัฐชาติ ต่างให้ความสำคัญสูงสุดกับรัฐชาติของตน และในสภาพที่กลุ่มนักวิชาการ Realism ได้กล่าวว่า ยังคงเป็นโลกที่ไร้ระเบียบ ที่องค์กรนอกรัฐชาติ ไม่ว่าจะ เป็นองค์กรในระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน หรือองค์กรระดับโลก เช่น องค์กรสหประชาชาติ ยังคงไม่มีสิทธิ หรืออิทธิพลมากพอในบังคับวิถีของรัฐชาติหนึ่ง รัฐชาติใด โดยเฉพาะรัฐชาติที่มีความเข้มแข็งและเป็นมหาอำนาจ จึงส่งผลทำให้รัฐชาติต่าง ๆ ต้องช่วยตนเองเพื่อความอยู่รอดในระดับสูงสุด หรือต้องนำเอาความมั่นคงของรัฐชาติตนไปฝากไว้กับรัฐชาติมหาอำนาจ สภาพดังกล่าว จึงทำให้**รัฐชาติต่าง ๆ ยังคงแข่งขันกันในทุกด้าน เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่นคงสูงสุดของตนเท่าที่จะทำได้** หรืออาจกล่าวได้ว่า ก็เพื่อสร้าง หรือดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติมหาอำนาจของตนไว้ รัฐชาติที่ประสบความสำเร็จ จะสร้างและพัฒนาให้รัฐชาติของตน มีความเข้มแข็งภายใน อันมาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชน และกลุ่มชนในชาติ เพื่อที่การกระทำใด ๆ ทั้งต่อตนเอง และต่อรัฐชาติอื่น ๆ ก็จะได้มีพลังอำนาจเพียงพอต่อการดำเนินการที่จำเป็น ในทางตรงกันข้าม รัฐชาติที่อ่อนแอ มักมี**ปัญหา**ที่เกิดจากภายในของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นการบริหารจัดการของรัฐที่ไม่เหมาะสม จนส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงของบุคคล และกลุ่มขึ้น จนกลายเป็นปัญหาของรัฐชาติที่จะต้องแก้ไข กลุ่มคนที่ไม่มีความรู้สึกร่วม และเป็นเอกภาพภายในรัฐชาติ ก็อาจกลายเป็นเครื่องมือให้รัฐชาติอื่น นำมาแสวงประโยชน์เพื่อรัฐชาติเหล่านั้นได้

นอกจากนี้แล้ว ด้วยสภาพกำเนิดของชาติแต่ละชาติในโลกที่ต่างกันไป มีที่ตั้งและองค์ประกอบของชาติที่ต่างกัน ก็ได้ส่งผลให้แต่ละชาติต่างก็มีปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาที่ต่างกันไปด้วย

ผลจากการประเมินสภาพความมั่นคงแห่งชาติที่เป็นอยู่อย่างมีบูรณาการ และครบถ้วน ทั้งมิติที่เป็นองค์ประกอบของความมั่นคง และพิจารณาถึงความมั่นคงของบุคคล และกลุ่มในฐานะส่วนหนึ่งของความมั่นคงแห่งชาติ รวมถึงความมั่นคงในภูมิภาค และโลก ในฐานะที่รัฐชาติเป็นสมาชิกหนึ่งที่ไม่อาจหลบหนีไปได้จากสังคมที่ใหญ่กว่าได้ จะนำมาซึ่งการกำหนดปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ อันอาจแยกแยะออกเป็นปัญหาความมั่นคงในแต่ละด้านตามมิติของความมั่นคง ทั้งนี้ ในการดำเนินการเพื่อเผชิญกับปัญหาความมั่นคงดังกล่าว ก็จะต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการ ซึ่งสามารถพิจารณาใช้วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เป็นทางเลือกมากมาย อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะได้นำกระบวนการในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ อันเป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินงานการบริหารจัดการของรัฐมาใช้ หลังการพิจารณาถึงสภาพความมั่นคงแห่งชาติและกำหนดปัญหาตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ก็จะเป็นการพิจารณาว่า ปัญหาใดบ้างที่เป็น**ปัญหาสำคัญ**อันนำมาซึ่งการเกิดปัญหาอื่น ๆ ไปด้วย และปัญหาใดเป็น**ปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน** ในขณะที่ **ปัญหาใดจะต้องมีการวางแผนในระยะยาว**เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ จะสามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วน และเป็นขั้นตอน ด้วยการแสวงหาแนวทางการแก้ไขที่เป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อไป

จากสถานภาพของรัฐชาติที่ต่างกันไป อันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมของรัฐชาติเอง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ผู้กำหนดนโยบายจะต้องรับทราบและเข้าใจสภาพแวดล้อมอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถกำหนดเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม โดยเครื่องมือดังกล่าว ก็คือ **พลังอำนาจในแต่ละด้านที่จะต้องได้รับการผสมผสาน และบูรณาการเพื่อให้เกิดพลังอำนาจแห่งชาติ**ต่อไป การพิจารณาพลังอำนาจแห่งชาตินั้นมีส่วนคล้ายคลึงกับการประเมินความมั่นคงในแต่ละมิติ อย่างไรก็ตาม การประเมินความมั่นคงจะมุ่งตอบคำถามของความมั่นคง หรือไม่มั่นคงในด้านนั้น ๆ และมั่นคงเพราะอะไร หรือไม่มั่นคงเพราะอะไร ในขณะที่การพิจารณาพลังอำนาจแห่งชาติ จะเป็นการตอบคำถามว่า **เรามีอะไรบ้างที่เป็นกำลัง หรือพลังที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ** ในอันที่จะนำมาผสมผสานและเผชิญกับภัยคุกคามต่าง ๆ ในภาพดังกล่าวนี้ การพิจารณาพลังอำนาจแห่งชาติจึงมีความเกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีในเรื่องภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ที่อธิบายถึงสภาพทางด้านภูมิศาสตร์ ประชาชน และทรัพยากรธรรมชาติ ของรัฐชาตินั้น อันจะนำมาซึ่งการแปลงศักยภาพเหล่านี้ ออกมาเป็นพลังอำนาจทางด้านเมือง การทูต เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การป้องกันประเทศ และวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

ภัยคุกคาม ความขัดแย้ง การต่อสู้ กับแนวทางการแก้ปัญหา ในมุมมองที่ต่างกัน

ความไม่มั่นคงของรัฐชาติต่าง ๆ มีผลมาจากสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐชาตินั้น ๆ ซึ่งอาจเกิดมาจากภัยคุกคามในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามที่มาจากภายใน มาจากภายนอก ภัยคุกคามที่มาจากธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ ภัยคุกคามที่มีลักษณะเด่นชัดทางวัตถุ หรือภัยคุกคามทางด้านจิตใจ ภัยคุกคามด้านการทหาร หรือภัยคุกคามในด้านที่มีใช้ทหาร ซึ่งอาจมีการจัดแบ่งภัยคุกคามเหล่านี้แตกต่างกันไปตามกรอบการวิเคราะห์ และมุมมองที่ต่างกันไป ทั้งนี้ ภัยคุกคามดังกล่าวอาจมีผลมาจาก ความขัดแย้งกันของบุคคล กลุ่ม รัฐชาติ หรือองค์กรที่ใหญ่กว่า ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางความคิดไปจนถึงความขัดแย้งกันด้วยกำลัง อันนำมาซึ่งการต่อสู้หรือสงครามที่มุมมองของ Realism เห็นว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็พยายามแสวงหาสันติภาพ แต่ด้วยมุมมองที่ต่างกัน ความต้องการที่ต่างกัน ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการของการวิเคราะห์ปัญหาที่แตกต่างกันไป เป้าหมายที่เบี่ยงเบนกัน รวมถึงแนวทางในการแก้ปัญหาหรือดำเนินการใด ๆ ที่อาจไม่ประสานสอดคล้องกัน จนทำให้สังคมในแต่ละระดับ ยังคงมีปัญหาด้านความมั่นคงที่จะต้องแก้ไข จึงอาจกล่าวได้ว่า ในสังคมมนุษย์ในทุกระดับยังคงมีความขัดแย้ง ซึ่งไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ และไม่สามารถที่จะขจัดออกไปให้หมดสิ้น ดังนั้น ประเด็นสำคัญจึงมิได้อยู่ที่การขจัดความขัดแย้ง แต่อยู่ที่การป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งขึ้น และเมื่อเกิดความขัดแย้ง ก็จะต้องพยายามมิให้ความขัดแย้งนั้น ขยายวงกว้างออกไปในสังคมที่ใหญ่กว่า รวมทั้งป้องกันมิให้แต่ละฝ่ายใช้ความรุนแรงมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดการต่อสู้ด้วยความรุนแรง จนเกิดสงครามอันนำมาซึ่งความพ่ายแพ้และสูญเสียของคนในสังคมทุกหมู่เหล่า อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริง โดยเฉพาะผู้ที่คล้อยตามแนวความคิด Realism ยังคงมีความเคลือบแคลงใจในอันที่จะยึดถือการพัฒนาพลังอำนาจของตน หรือกลุ่มตน เพื่อให้เกิดความมั่นคงสูงสุด หรือจะทุ่มเทความพยายามทั้งสิ้น เพื่อสังคมมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความมีเอกภาพ บูรณาการ และมีความยับยั้งชั่งใจซึ่งกันและกัน รวมถึงมีความเป็นมนุษย์ที่เจริญแล้วมากกว่าในอดีต

ปัจจุบันเราอาจแบ่งภัยคุกคามออกได้ตามมิติของความมั่นคง ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกไปได้อีกมากมาย ในเอกสารนี้จะได้จัดแบ่งภัยคุกคามออกเป็น ภัยคุกคามทางทหาร ภัยคุกคามทางด้านการเมือง ภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจ และ ภัยคุกคามทางด้านสังคมจิตวิทยา ที่สามารถแยกแยะออกเป็น ภัยคุกคามจากอาชญากรรม ภัยคุกคามจากปัญหาอัตลักษณ์และการแบ่งชนชั้น ภัยคุกคามที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ภัยคุกคามจากธรรมชาติ ภัยคุกคามต่อสุขภาพจากปัญหาโรคร้ายแรง ภัยคุกคามจากอุบัติเหตุ ภัยคุกคามเหล่านี้ ส่งผลตั้งแต่ระดับบุคคล ไปจนถึงระดับโลก โดยมีความรุนแรง และระดับของภัยคุกคามที่แตกต่างกันไป อันนำมาซึ่งความจำเป็นในการแสวงหาแนวทางในการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาจากตัวแสดงในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ ด้วยกระบวนการที่แตกต่างกันไประหว่าง Realism กับ Liberalism / Idealism ก็ได้ทำให้แนวทางในการแก้ปัญหาแตกต่างกันไปด้วย ทั้งเป้าหมายที่สำคัญที่สุดที่มุ่งไปที่บุคคล (Individual/Human Security ที่ยึดถือสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ) หรือกลุ่มในระดับต่าง ๆ

จนถึงระดับรัฐชาติ (National Security) อันเป็นกระแสแนวความคิดหลัก ที่ยึดถือความมั่นคงของรัฐชาติเป็นสำคัญ หรือการให้ความสำคัญสูงสุดไปที่ความมั่นคงของมนุษยชาติเพียงอย่างเดียว หรือความมั่นคงของโลกทั้งใบที่ประกอบไปด้วยสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตที่หลากหลายนอกเหนือไปจากมนุษย์ ในขณะที่วิธีการในอันที่จะตอบรับต่อภัยคุกคาม เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่นคงก็อาจจะแตกต่างกันไปด้วย เช่น แนวความคิดในการสะสมพลังอำนาจเพื่อให้เกิดความสมดุลย์ของอำนาจตนกับบุคคลอื่น (Balance of Power), แนวความคิดของการสร้างพันธมิตรเพื่อปกป้องตนเองไปจนถึงเพื่อมีอำนาจเหนือกลุ่มอื่น (Alliance or Collective Security), แนวความคิดของการสร้างความร่วมมือภายในเฉพาะกลุ่มของตน หรือแม้แต่ผู้ที่อยู่นอกกลุ่มเพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย (Cooperative Security) และยังมีแนวความคิดอีกมากมาย ที่เกี่ยวข้องกับการให้ได้มาซึ่งความมั่นคง เช่น Comprehensive Security, Appropriate Distribution of Power, Systemic Security, Societal Security, Deterrence and Arms Control, Concert of Power

อาจกล่าวได้ว่าภัยคุกคามทางด้านการทหาร เป็นภัยคุกคามที่เก่าแก่ จนบางครั้งก็มักจะถูกเหมาให้เป็นภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) โดยการวิเคราะห์ภัยคุกคามทางด้านการทหารนั้น มักมุ่งเน้นไปที่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐชาติ ในเรื่องของเส้นเขตแดน อำนาจอธิปไตย หรือผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ ที่อาจส่งผลจนเกิดสงครามเฉพาะบริเวณหรือสงครามจำกัด ไปจนถึงสงครามระหว่างรัฐชาติ และอาจลุกลามไปเป็นสงครามโลกได้ ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมของโลกปัจจุบัน ภัยคุกคามทางด้านการทหารในลักษณะนี้ ได้ลดระดับลงไปจากในอดีต อาจมีก็เพียงความขัดแย้งในปัญหาเส้นเขตแดน และความทับซ้อน หรือการแย่งชิงทางด้านเศรษฐกิจ อันอาจนำมาซึ่งสงครามในระดับจำกัดได้ เช่น สงครามที่เกิดขึ้นในตะวันออกกลาง ก็มีรากฐานมาจากทรัพยากรน้ำมันที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากภัยที่เกิดขึ้นมาภายในรัฐชาติด้วยตนเองแล้ว ในยุคโลกาภิวัตน์ยังเกิดภัยคุกคามทางทหารในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นมาจากการใช้ความรุนแรงของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีใช้รัฐ เช่น ภัยจากผู้ก่อการร้าย ภัยจากกลุ่มกองกำลังแบ่งแยกดินแดน หรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธนอกกฎหมาย หรือแม้แต่กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่ใช้ความรุนแรงมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กันในรัฐชาติ

ภัยคุกคามทางด้านการเมือง อาจแบ่งออกเป็นภัยคุกคามจากการเมืองภายในประเทศ และระหว่างประเทศ โดยภัยคุกคามทางการเมืองภายในประเทศ มักเกิดขึ้นมาจาก ความอ่อนแอของระบบการเมืองการปกครอง อันส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งไม่สามารถสร้างความเป็นเอกภาพ และบูรณาการแห่งความเป็นรัฐชาติร่วมกันได้อย่างสมบูรณ์ หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือ ไม่สามารถผูกมัดพันธะที่มีต่อกันไว้ระหว่างบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้ อันจะนำมาซึ่งการล่มสลายของกลุ่มนั้น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นในระดับต่ำกว่าหรือในระดับรัฐชาติก็ตาม สำหรับสาเหตุของความอ่อนแอดังกล่าว ก็อาจมาจากหลายประการ เช่น ความไม่เข้มแข็งในการเข้ามารวมกันเป็นรัฐชาติ หรือกลุ่มร่วมกัน ประวัติศาสตร์ของการรวมกลุ่มหรือชาติ ความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ของบุคคล และกลุ่มในรัฐนั้น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นเชื้อชาติ ความเชื่อ

วัฒนธรรม ศาสนา หรืออุดมการณ์แนวความคิดในการเมือง การปกครอง นอกจากนี้แล้ว การปรับตัวของบุคคล และกลุ่มคนในสังคมที่อาจสวนทางกันหรือไปด้วยกันไม่ได้ ก็จะส่งผลให้เกิดเป็นภัยคุกคามทางการเมืองได้เช่นกัน ในขณะที่ภัยคุกคามทางการเมืองที่มาจากภายนอกประเทศนั้น บางรัฐชาติ หรือกลุ่มคน และองค์กรยังอาจใช้อุดมการณ์ด้านการเมืองการปกครอง (ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ หรือแม้แต่การปกครองแบบรัฐอิสลามฟิสุหฺรี) มาเป็นเงื่อนไข หรือเครื่องมือ ในการบีบบังคับให้รัฐชาติอื่นดำเนินการตามแนวทางที่ตนต้องการ หรืออาจใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างกระแสความคิด เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในสังคม หรือรัฐชาติ นั้น ๆ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบเดิมเป็นระบอบประชาธิปไตย หรือคอมมิวนิสต์ หรือใช้เพื่อปลุกระดมให้มีการปฏิวัติรัฐประหาร หรือแบ่งแยกดินแดน

ภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจ สามารถที่จะพิจารณาได้ตั้งแต่ การใช้พลังอำนาจทางด้านเศรษฐกิจของรัฐหนึ่ง โจมตีเพื่อทำลายพลังอำนาจทางเศรษฐกิจของรัฐชาติอื่น หรือบีบบังคับให้รัฐชาติอื่น ดำเนินการตามที่ตนต้องการ เพื่อผลประโยชน์ตน โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับการใช้พลังอำนาจทางการทหารเข้าบีบบังคับเช่นกัน ในขณะเดียวกัน การเชื่อมต่อกันของเศรษฐกิจโลกปัจจุบัน ก็ได้ทำให้วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในรัฐชาติหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อวิกฤติในรัฐชาติอื่นไปด้วย เช่น วิกฤติเศรษฐกิจในอาเซียนหวังปี ๒๕๔๐ หรือ วิกฤติเศรษฐกิจในสหรัฐฯ และยุโรป เป็นต้น นอกเหนือจากภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจต่อรัฐชาติแล้ว ยังมีภัยที่เกิดขึ้นต่อบุคคล หรือกลุ่มคนด้วย เช่น ภัยจากความยากจนที่ส่งผลต่อความอดอยาก อันนำมาซึ่งผลต่อชีวิตมนุษย์โดยตรง ในขณะที่ ความยากจนก็อาจนำมาซึ่งความรู้สึกไม่มั่นคงของบุคคล จนเกิดปัญหาของความขัดแย้งในสังคม อันเกิดจากการบริหารจัดการของรัฐชาติที่ไม่เหมาะสมในการแบ่งส่วนระหว่างคนรวยกับคนจนภายในประเทศ

ภัยคุกคามทางด้านสังคมจิตวิทยา สามารถพิจารณาได้จากปัญหาอาชญากรรม ที่มีระดับของความรุนแรง และผลกระทบที่แตกต่างกันออกไป จากปัญหาอาชญากรรมระดับธรรมดาในสังคมที่เกิดขึ้นต่อบุคคล หรือกลุ่มคนในสังคมในสภาพที่ปกติรัฐสามารถป้องกัน และแก้ไขได้ ไปจนถึงปัญหาอาชญากรรมที่มีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อในระดับรัฐชาติ หรือแม้แต่ในระดับภูมิภาค และระดับโลกได้ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาโจรสลัด ปัญหาขบวนการค้าเด็ก และสตรี เป็นต้น ในขณะที่ การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ซึ่งมีวิวัฒนาการของการอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลานาน จนเกิดเป็นกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ร่วมกัน ตกผลึกเป็นอัตลักษณ์ของชนกลุ่มนั้น แต่การอยู่ร่วมกันของรัฐชาติต่าง ๆ นั้น มักมิได้มีกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์เดียวกันทั้งชาติ แต่มักผสมผสานกันไป จึงมักเกิดปัญหาได้ถ้าในรัฐชาตินั้น ๆ เกิดการแบ่งชนชั้น หรือดูหมิ่นดูแคลนกลุ่มอื่นที่อยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะ ถ้ารัฐบาลที่อาจเป็นชนกลุ่มหนึ่งปกครองกลุ่มอื่น ๆ ก็อาจนำมาซึ่งปัญหาความไม่เข้าใจ หรือปัญหาการอยู่ร่วมกันภายในรัฐชาติ จนนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้ง ต่อสู้ซึ่งกันและกัน จนถึงขั้นของการแบ่งแยกดินแดนได้ นอกจากนี้แล้ว ในสังคมโลกปัจจุบัน ที่เชื่อมต่อกันจนเปรียบเสมือนอยู่ร่วมใน

หมู่บ้านเดียวกัน ก็ได้นำมาซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มชน ที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไปมากขึ้น สิ่งที่เกี่ยวข้องได้ยาก ก็คือ ความเข้าใจผิด หรือขัดแย้งกันจนเกิดปัญหาต่าง ๆ อันส่งผลต่อความมั่นคงของทั้งบุคคล ไปจนถึงระดับโลกได้

ภัยคุกคามที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ที่สังคมโลกเริ่มให้ความสนใจเมื่อไม่นานมานี้ จากการที่ได้มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เกินความจำเป็น ได้ส่งผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม อันนำมาซึ่งการเสียสมดุลของธรรมชาติ และเป็นต้นเหตุของปัญหาภัยคุกคามร่วมกันของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโลกร้อน ปัญหาภัยธรรมชาติ ทั้งแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม และภัยแล้งที่เกิดขึ้น และการเสียสมดุลทางธรรมชาติดังกล่าวเช่นกัน ได้ส่งผลให้เกิดโรคร้ายแรง เช่น โรคเอดส์ โรคไข้หวัดนก และโรคอันเกิดจากไวรัสหลายเชื้อพันธุ์ อันนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพ และการทำลายชีวิตมนุษย์ นอกจากนี้แล้ว ยังมีภัยคุกคามอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาต่อสังคมมนุษย์ด้วย เช่น ภัยจากภัยพิบัติ เป็นต้น

การป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคามตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ก็เพื่อสร้าง และดำรงไว้ซึ่ง ความมั่นคงแห่งชาติ โดยจะต้องพิจารณาในหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น สภาพของความมั่นคงในแต่ละด้าน อันประกอบขึ้นเป็นความมั่นคงแห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นสภาพความมั่นคงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร และด้านอื่น ๆ และยังคงต้องพิจารณาถึงพลังอำนาจแห่งชาติของชาติในแต่ละด้าน รวมถึงการพิจารณาถึง ปัจจัยในเรื่องตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือกลุ่มทั้งภายใน และภายนอก ไปจนถึงสภาพของความมั่นคงในภูมิภาค และในโลก อันจะนำมาซึ่งการผสมผสานพลังอำนาจต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่ภายในรัฐชาติ และภายนอก เข้ามากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติที่ดี จะต้องมีการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการประเทศโดยรวมทั้งในระยะยาว ระยะปานกลาง และระยะสั้น และจากยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติซึ่งกำหนดความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ก็จะได้กำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในแต่ละมิติ การแบ่งสรรทรัพยากรในการแก้ไขปัญหา ก็จะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์หรือขาดแคลนของพลังอำนาจที่มี อันสัมพันธ์กับความสำคัญของปัญหา และความเร่งด่วนที่จะต้องป้องกัน แก้ไขต่อไป

ในภาพความเป็นจริง การแสวงหาแนวทางในการจัดเตรียมยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาตินี้ ก็มักขึ้นกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป และระบบการบริหารจัดการประเทศ ผสมผสานเข้ากับแนวความคิด ความเชื่อในกระบวนทัศน์ที่ต่างกันไประหว่าง Realism กับ Liberalism / Idealism ซึ่งจะทำให้แนวทางในการแก้ปัญหาแตกต่างกันไป โดยรัฐชาติใดที่คนส่วนใหญ่ และรัฐบาล เชื่อใน Realism การกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ก็จะพุ่งเป้าหมายไปที่ ความมั่นคงแห่งชาติเป็นสำคัญ โดยอาจละเอียด หรือสนใจความมั่นคงของบุคคล หรือกลุ่มภายในรัฐชาติ ความมั่นคงของภูมิภาค และของโลกได้ ทั้งนี้ บางรัฐชาติ อาจให้ความสำคัญต่อความมั่นคงของตัวแสดงอื่น ก็เพียงเพื่อความอยู่รอดของรัฐชาติเท่านั้น นอกจากนี้บางรัฐชาติ อาจพิจารณาพุ่งประเด็นความสนใจของตนไปที่ ความมั่นคงแห่งรัฐชาติตนในระดับสูงสุด ในขณะที่พยายามสร้างกระแส หรือบีบบังคับรัฐชาติอื่น สนใจในความมั่นคงของบุคคล โดยใช้แนวความคิด สิทธิมนุษยชน และเสรีประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องมือ อันจะ

นำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติที่ฉลาดเหล่านั้น หรืออาจทุ่มเทความพยายามของตน ในการสร้างกระแส เพื่อให้ ชาติอื่น ยึดมั่นในความมั่นคงของโลกร่วมกันจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อที่รัฐชาติที่ชาญฉลาด จะได้ไม่ต้องทุ่มเท กับความพยายามเหล่านี้มากนัก แต่ได้ประโยชน์ร่วมกับรัฐชาติอื่นด้วย ในทางกลับกัน บางรัฐชาติที่ขาดความเข้าใจ ในเรื่องความมั่นคง พร้อมกับกระแสความคิดด้านความมั่นคงของคนในสังคม ยังคงสับสนกันอยู่ระหว่าง Realism กับ Liberalism ก็จะทำให้แนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคง สับสนและไม่เป็นเอกภาพกันไปด้วย เช่น รัฐบาลอาจมุ่งพิจารณาให้ความสำคัญกับความมั่นคงแห่งรัฐชาติมากไป จนไม่สนใจความมั่นคงของบุคคล และกลุ่ม ภายในรัฐชาติตน อาจนำมาซึ่งปัญหาความมั่นคงที่ยุ่ยากมากขึ้น หรือรัฐบาลอาจสนใจแต่ความมั่นคงของรัฐบาล เอง ความมั่นคงของเฉพาะกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักธุรกิจ สิ่งก็ตามมาก็คือ ความแตกแยกและ ปัญหาความมั่นคงแห่งชาติในที่สุด นอกจากนี้ การกำหนดแนวทางแก้ปัญหาคความมั่นคงยังเกี่ยวพันอยู่กับความ รู้ ความเข้าใจของคนในชาติด้วย กล่าวโดยสรุปการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติ เป็นเรื่อง เฉพาะของแต่ละชาติที่จะกำหนดแนวทางภายในสภาแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ ความมั่นคงแห่งชาตินั้น จะต้องมีเอกภาพและบูรณาการในทุก ๆ ระดับ และมิติของความมั่นคง โดยจัดทำเป็น ยุทธศาสตร์ทั้งระยะยาว ปานกลาง และสั้น ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะแยกย่อยออกไป เพื่อตอบรับความมั่นคงในแต่ละด้านเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน ทั้งนี้มีแนวความคิดด้านความมั่นคง หลายประการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในระดับรัฐชาติ หรือกว้างกว่ารัฐชาติได้

นอกเหนือจากการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ **การนำ ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ หรือการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติงานในระดับยุทธการ และยุทธวิธี** หรือก็คือ การแปลงนโยบายไปสู่แผนงานโครงการ และกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั่นเอง ทั้งนี้ วัฒนธรรม ประเพณี ความรู้ความเข้าใจ ระบบการบริหารจัดการ ระบบการเมืองการปกครอง และสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของ รัฐชาติมีความสำคัญต่อการแปลงยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติเป็นอย่างมาก ยุทธศาสตร์ความ มั่นคงของบางรัฐชาติ อาจเป็นเพียงข้อเขียนในกระดาษของหน่วยงานระดับประเทศเท่านั้น โดยที่รัฐบาล กระทรวง ทบวงกรมอื่น หรือหน่วยงานรวมทั้งประชาชนคนในชาติ มิได้ให้ความสนใจ หรือนำไปสู่การปฏิบัติเท่าที่ควร ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ ควรจัดทำเป็นกฎหมายที่ได้รับการลงประชามติจากสภา อันส่งผลให้มีผลบังคับใช้ แม้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็ตาม

ความมั่นคงแห่งชาติไทยในศตวรรษปัจจุบัน

ความมั่นคงแห่งชาติไทย สามารถที่จะประเมินได้จากความมั่นคงของชาติในแต่ละมิติ **โดยความมั่นคง ทางด้านการเมืองนั้น** สามารถกล่าวได้ว่าอยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพต่ำ โดยมีตัวบ่งชี้ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยน รัฐธรรมนูญที่ถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชาติ ในอันที่จะใช้ชีวิต

ร่วมกันในฐานะคนไทย ได้ถูกเปลี่ยนแปลงในจำนวนครั้งที่สูงมาก นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนรัฐบาลที่มีได้เป็นไปตามวงรอบ ทั้งจากการปฏิวัติรัฐประหาร และการยุบสภา จนส่งผลให้การบริหารจัดการของรัฐบาล ขาดความต่อเนื่อง ในขณะที่รัฐชาติไทยเอง ที่ผ่านมายังขาดยุทธศาสตร์ชาติที่ได้รับการยอมรับ และนำไปปฏิบัติโดยรัฐบาลและผู้บริหารในทุกระดับ และทุกยุคทุกสมัย จะมีก็แต่ยุทธศาสตร์ที่ออกมาโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งยังคงขาดอำนาจบังคับใช้อย่างแท้จริง ก็ได้ยิ่งทำให้การบริหารประเทศขาดตอน และมีทิศทางไม่แน่นอนขึ้นกับความคิดของรัฐบาลที่ได้รับเลือกขึ้นมาปกครองประเทศ ในขณะที่นักการเมือง ผู้มีสิทธิได้รับเลือกขึ้นมาบริหารประเทศ ก็ยังคงขาดความรู้ความสามารถ และแรงจูงใจในอันที่จะเข้ามาทำหน้าที่ ในการเป็นผู้นำประเทศอย่างแท้จริง โดยนักการเมืองส่วนหนึ่งเข้ามาเพื่อแสวงหาอำนาจ และผลประโยชน์ของตน และของกลุ่ม จนเป็นข้ออ้างของทหาร เข้ามาทำปฏิวัติรัฐประหารจนเกิดเป็นวัฏจักรขึ้น นอกจากนี้ ยังเกิดความสับสนและไม่แน่ชัดของความสัมพันธ์ของสถาบันสำคัญของชาติ คือ รัฐบาล ทหาร (ทหารบก) กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่ การยอมรับของประชาชนที่มีต่อการเมืองการปกครอง ก็อยู่ในระดับที่ยังไม่มั่นคงเพียงพอ ทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ดังเห็นได้จากการเดินขบวนประท้วงของกลุ่มเสื้อแดง และเสื้อเหลืองที่เริ่มอยู่นอกเหนือเหตุผลของความเป็นประชาธิปไตยไปแล้วรวมกับการไม่ยอมรับในการปกครองของรัฐชาติไทย จนเกิดความพยายามในการแบ่งแยกดินแดน หรืออย่างน้อยที่สุดก็เพื่อเปลี่ยนระบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความมั่นคงทางการเมืองระหว่างประเทศ หรือทางการทูตของไทย อยู่ในสภาพที่ต้องพึ่งพาชาติมหาอำนาจสหรัฐฯ มากพอสมควร ในขณะที่สหรัฐฯ เองก็จะดำเนินการทางด้านการเมืองระหว่างประเทศต่อไทย เพื่อผลประโยชน์ตนเป็นสำคัญ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลไทยดำเนินงานคล้ายตาม ก็จะได้รับผลตอบแทนในทางบวกจากสหรัฐฯ ในขณะเดียวกัน ถ้าสถานการณ์ในไทยอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์สหรัฐฯ ไปด้วย สหรัฐฯ ก็จะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการอย่างไรอย่างหนึ่ง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ ทั้งนี้ สหรัฐฯ มิได้มีความสัมพันธ์กับไทยเท่านั้น ยังมีความสัมพันธ์กับชาติอื่นด้วย การชั่งน้ำหนักการให้ความสำคัญกับไทย และชาติอื่น ก็จะเป็นปัจจัยบ่งชี้การสนับสนุนหรือไม่ด้วย ในขณะที่การดำเนินงานด้านการต่างประเทศของไทย ยังคงเป็นไปในเชิงรับหรือเป็นแต่เพียงการตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ งานการทูตของไทยยังคงผูกขาดที่กระทรวงการต่างประเทศ ในขณะที่ แนวความคิดด้านการทูตปัจจุบันของโลกได้พัฒนาไปสู่การทูตแบบ Total Diplomacy ที่คนในชาติทั้งสิ้นต่างก็มีส่วนร่วมกับงานด้านการทูตแล้ว สำหรับภาพการเมืองระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในภูมิภาคก็จะเห็นได้จากสถานภาพไทยที่คนไทยเองพิจารณาว่าอยู่เหนือกว่าผู้อื่น แต่ข้อเท็จจริง แล้วประเทศไทยเกิดการชะงักงันในขณะที่ชาติอื่นกำลังพัฒนาก้าวหน้าไป อันส่งผลให้ชาติอื่น ๆ เช่น ګัมพูชา เมียนมาเริ่มมีศักยภาพในการแข่งขันท้าทายไทยได้มากขึ้น

ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของไทย เคยถูกท้าทายด้วยภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านการเมือง และด้านอื่นไปด้วย อย่างไรก็ตาม ด้วยทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และการ

พัฒนาที่ยั่งยืนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งวางรากฐานเศรษฐกิจไว้ในระดับรากหญ้า ได้ทำให้เศรษฐกิจไทยสามารถฟื้นตัวได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ถึงกระนั้น เศรษฐกิจไทยในระดับมหภาคก็ได้รับการครอบงำด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จนส่งผลให้เกิดภาวะความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมสูง และช่องว่างระหว่างรายได้ของประชาชนคนไทยยังคงสูงอยู่ นอกจากนี้ การคอร์รัปชันของข้าราชการก็ยังคงอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ภาวะดังกล่าวถูกซ้ำเติมจากภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย จึงส่งผลให้ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ

ความมั่นคงทางด้านสังคมจิตวิทยาของไทย สามารถพิจารณาได้จากหลายปัจจัย เริ่มจากศูนย์รวมอันเป็นเสมือนสิ่งยึดประชาชนทุกหมู่เหล่าไว้ในความเป็นรัฐชาติเดียวกัน ซึ่งอาจเรียกว่าอุดมการณ์แห่งความเป็นรัฐชาติ เช่น เสรีภาพ และประชาธิปไตยของอเมริกา ปัจจะศีลธรรมของอินโดนีเซีย ในส่วนของไทยนั้น ยังไม่มีใครระบุไว้อย่างชัดเจน แต่อาจกล่าวได้ว่า **ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คืออุดมการณ์ชาติไทย** โดยยังคงถูกเอียงกันอยู่ ทำให้ความชัดเจนของความเป็นรัฐชาติไม่เด่นชัด นอกจากนี้ ความมั่นคงทางด้านสังคมจิตวิทยาของไทย ยังอาจพิจารณาได้จากนิสัยใจคอ และวัฒนธรรมไทยที่ยังคงมีลักษณะของการแบ่งชนชั้น ซึ่งแปรสภาพจากยุคเจ้าขุนบุญนาย มาเป็นศักดินาข้าราชการ และศักดินานายทุน ประกอบกับพื้นฐานวัฒนธรรมในการประนีประนอมของคนดี และความเห็นแก่ตัวของคนกลุ่มหนึ่ง พร้อมทั้งระบบการศึกษา ทั้งในระบบกับนอกระบบการศึกษาที่ขาดการวางรากฐานการถกแถลง แสดงความคิดเห็นและยอมรับในมติส่วนรวม ที่ให้ความสำคัญกับเสียงส่วนน้อยด้วย ได้นำมาซึ่งความเปราะบางของสังคมไทยในระบอบประชาธิปไตย อันนำมาซึ่ง ความขัดแย้งทางการเมืองที่ซึ่มลึกอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน นอกจากนี้แล้ว สังคมไทยยังเต็มไปด้วยคอร์รัปชัน และการเล่นพรรคเล่นพวก จนส่งผลให้การดำเนินการด้านการเมือง ไม่ได้เป็นไปด้วยเหตุผลเพื่อผลประโยชน์ชาติ แต่กลับเป็นผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตนเป็นสำคัญ และด้วยการบริหารจัดการของรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดประสิทธิภาพดังกล่าว จึงนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรม ที่พัฒนาตนเป็นองค์กรทั้งในระดับประเทศ และระดับข้ามชาติ รวมถึง การเผยแพร่ศาสนาภายในชาติ ที่เกิดการเบี่ยงเบนไปจากพื้นฐานสำคัญของศาสนา

ความมั่นคงด้านการทหาร ถือว่าเป็นความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่ยังคงมีความสำคัญอยู่ อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้การพิจารณาความมั่นคงในมิตินี้แตกต่างไปจากเดิม สงครามขนาดใหญ่ ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นไม่มากนัก ในขณะที่สงครามระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่อาจมีความขัดแย้งกันอยู่บ้าง ก็มีเครื่องมืออื่นมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการเจรจา หรือการดำเนินงานด้านการทูต การใช้บุคคลที่สามมาไกล่เกลี่ย การใช้องค์กรในระดับภูมิภาค และนานาชาติมาช่วยกันแก้ไข อันจะทำให้การตวนตตสันใจในการใช้กำลังน้อยลงไป ดังนั้น การรบอาจเกิดขึ้นได้ก็จากความเข้าใจผิด หรือการตวนตตสันใจของหน่วยทหารขนาดเล็ก ที่อยู่ในพื้นที่ในช่วงเวลาสั้น ๆ ก่อนที่ในระดับที่สูงขึ้น จะได้แก้ปัญหาในทางสันติกันต่อไป โดยปัญหาที่อาจนำมาซึ่งการรบเฉพาะบริเวณดังกล่าว ก็เช่นปัญหาเส้นเขตแดน ปัญหาเขตทับซ้อน

ทางทะเล และปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เป็นต้น ในสภาพดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า กองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศไทย ค่อนข้างจะมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่สามารถเผชิญกับปัญหาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ระบบการบริหารจัดการกองทัพ ที่ในทางปฏิบัติ เหล่าทัพเป็นทั้งผู้เตรียมกำลัง และใช้กำลัง ทำให้ความเป็นเอกภาพ และ บูรณาการของกองทัพ มิได้พัฒนาให้ถึงขีดสุด พร้อมกันนั้น การจัดการกำลังพลภายในกองทัพ ที่ยังคงขาดการ จัดการที่ดี ก็ได้ทำให้ศักยภาพที่มีไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร นอกจากนี้ งานเพื่อความมั่นคงของกำลังทางทหาร ยังได้ขยายขอบเขตไปสนับสนุนความมั่นคงในมิติอื่น หรือในระดับอื่นด้วย เช่น การใช้ศักยภาพทางการทหารไป ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่รุนแรง และไปช่วยเหลืองานในการรักษาสันติภาพในโลก หรือภูมิภาคด้วย

ความมั่นคงในมิติทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมของไทย มีความสำคัญต่อความมั่นคง แห่งชาติมากขึ้น และจากการที่ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างชาติในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็น เทคโนโลยีด้านการเกษตร อุตสาหกรรม พลังงาน และการสื่อสาร จึงยังคงมีความมั่นคงในด้านนี้ไม่มากนัก ในขณะที่ การดำเนินงานของรัฐบาล ยังมีได้นำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีของชาติในอนาคตมากนัก อันจะส่งผลต่อความ มั่นคงทางเทคโนโลยีระยะยาวไปด้วย นอกจากนี้ ไทยยังคงขาดเทคโนโลยีที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ความเข้าใจของสังคมในเรื่องของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ยังอยู่ในวงที่จำกัด หรือเป็นแต่เพียงกระแสสังคมที่ขาด การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่แท้จริง ได้ส่งผลให้ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศถูกทำลายเป็นจำนวนมาก และถึงแม้จะมีงานในโครงการพระราชดำริ รวมถึงแนวความคิดเกษตรพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชที่ชลอการสูญเสียดังกล่าวไปได้บ้าง แต่ลัทธิทุนนิยมที่ฝังตัวอย่างเหนียวแน่นในสังคมไทย ก็ได้ทำให้การทำธุรกิจหลายประเภทนำไปสู่การทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง จนส่งผลต่อความแห้งแล้ง ดินถูกทำลาย และน้ำท่วมในหลายพื้นที่ ในขณะที่สิ่งแวดล้อมในเมือง ซึ่งขาดการวางผังเมืองที่ดี ก็ได้นำมาซึ่งปัญหาการระบาย น้ำ น้ำเน่า และโรคระบาดต่าง ๆ จึงอาจกล่าวในภาพรวมว่า สังคมไทยยังมีความมั่นคงในมิตินี้ในระดับที่ต้องแก้ไข

ภาพการพิจารณาความมั่นคงในมิติต่าง ๆ จะทำให้เห็นถึงประเด็นปัญหาในแต่ละด้านที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม สังคมประเทศชาติเป็นสังคมที่ใหญ่ อันก่อปรไปด้วยบุคคล และกลุ่มคนที่หลากหลาย และต่างกันอย่างออกไป จึงทำให้ ปัญหาเหล่านั้น อาจมีบุคคล และกลุ่มอยู่ในฐานะที่ได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ หรืออาจมีผลกระทบที่ต่างกัน ออกไปในระยะสั้น หรือระยะยาว ดังนั้น จะต้องมีการประเมินความมั่นคงในระดับบุคคล และระดับกลุ่มด้วยโดย ในสังคมไทยยังคงมีประชาชนที่ขาดความสามารถในการแสวงหาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่จำเป็นอยู่ มาก จนต้องออกมาขอทาน ก่ออาชญากรรม หรือต้องพึ่งพาผู้อื่น โดยที่รัฐยังมิได้มีโครงการประกันสังคมสำหรับผู้ ตกงาน หรือรายได้ต่ำ แม้ว่าจะมีการประกันสุขภาพสำหรับการรักษาพยาบาล และสำหรับผู้สูงอายุแล้วก็ตาม ทั้งนี้ ความเห็นแก่ตัวของผู้ที่เหนือกว่าในสังคม กับความอ่อนแอของรัฐบาล ทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีจากผู้ที่มีรายได้ สูงมาก ๆ ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย อันนำมาซึ่งช่องว่างที่สูงมากขึ้น ปัญหารายบุคคลดังกล่าว บ่อยครั้งได้พัฒนา จนเป็นปัญหาความมั่นคงในระดับกลุ่ม และชาติในที่สุด เช่น การรวมกลุ่มกันเดินขบวนประท้วงเรียกร้อง เป็นต้น

ทั้งนี้ การขาดความรู้ และสำนึกประชาธิปไตยของประชาชนคนไทยอย่างแท้จริง ทำให้การเดินขบวนของกลุ่ม อาจกลายเป็นเพียงเครื่องมือทางการเมือง ของกลุ่มนักการเมืองที่ชาญฉลาดในการนำมาซึ่งผลประโยชน์ตน มากกว่าที่จะดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ชาติ หรือกลุ่มบุคคลในแต่ละภาคส่วนของสังคมอย่างแท้จริง

นอกเหนือจากการพิจารณาสถานะปัจจุบันของความมั่นคงแห่งชาติจากภายในชาติแล้ว **ความมั่นคงโลก และความมั่นคงของภูมิภาค** โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีไทยเป็นสมาชิกอยู่นี้ ก็มีความสำคัญ โดยยังคงมีปัญหาข้ามชาติ และปัญหาที่เอ่อล้นมาจากชาติใดชาติหนึ่งอยู่มากพอสมควร ปัญหาเสียดินแดนข้ามชาติที่มีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ใน อาฟกานิสถาน เมียร์นมา และ ลาว และเส้นทางขนส่งผ่านไทย และประเทศเพื่อนบ้านอีกหลายประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติไทยไปด้วย ปัญหาโจรสลัดในช่องแคบมะละกา ปัญหาผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองจากเมียร์นมาไปประเทศที่สอง และที่สาม ปัญหาการก่อการร้ายในระดับภูมิภาคและระดับโลก ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องเส้นเขตแดน และการทับซ้อนของผลประโยชน์ทางทะเลของหลายชาติในภูมิภาค กลายเป็นสภาพความไม่มั่นคงในภูมิภาค ที่พร้อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติไทยได้ ในขณะที่ในระดับโลก เอง ก็ยังมีปัญหาการเมืองโลก ที่ยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา และ รัสเซีย กับ จีน ที่ยังคงดำเนินนโยบายในการแข่งขันซึ่งกันและกัน อันอาจนำมาซึ่งความรุนแรงในอนาคตได้ และยังมีปัญหาการก่อการร้ายของกลุ่ม IS ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงไปทั่วโลก ในด้านเศรษฐกิจโลก ก็ยังคงเกิดปัญหาความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาการขาดแคลนอาหาร น้ำดื่ม ก็ยังเกิดขึ้นในหลายบริเวณของโลก ความไม่แน่นอนของราคาน้ำมัน และวิกฤติพลังงาน รวมถึงความพยายามในการแสวงหาพลังงานทดแทน ก็ได้กลายเป็นประเด็นปัญหาสำคัญด้านความมั่นคงของโลกในปัจจุบัน นอกจากนี้แล้ว ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศโลก ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้นำมาซึ่งความไม่มั่นคง ที่คนทั้งโลกจะต้องให้ความสนใจ อันเนื่องมาจากผลกระทบที่อาจนำมาซึ่งน้ำท่วมโลก หรือโลกร้อนจนถึงวิกฤติ อาจกล่าวได้ว่า แม้สภาพแวดล้อมของโลกมีได้อยู่ในภาวะสงคราม แต่ความมั่นคงในภูมิภาค และในโลกในหลาย ๆ มิติ ได้นำมาซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความมั่นคงแห่งชาติไทยโดยตรง

การประเมินความมั่นคง และภัยคุกคามของชาติไทยดังกล่าว สามารถที่จะสรุปเป็นประเด็นปัญหาสำคัญอันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติไทย ได้ดังนี้

ประการแรก คือ **ความไม่มั่นคงในระบบการเมืองการปกครอง** การเปลี่ยนแปลงการทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วงต้นยุครัตนโกสินทร์ จนมาถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี ๒๔๗๕ ตามด้วยวงจรของการปฏิวัติรัฐประหาร และการเลือกตั้ง โดยที่การวางรากฐานความเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นไปได้อย่างล่าช้า ขาดข้อตกลงของสังคมที่ชัดเจนและยอมรับร่วมกัน จนต้องเปลี่ยนรัฐธรรมนูญฉบับแล้วฉบับเล่า ทำให้สังคมไทยที่ผ่านมา ต้องพึ่งความสามารถของผู้นำในแต่ละหัวง ถ้าได้ผู้นำที่ดี และฉลาดประเทศชาติก็จะมั่นคงขึ้น เมื่อมีผู้นำที่ไม่ฉลาด หรือไม่ซื่อสัตย์ ชาติก็จะมีปัญหา นอกจากนี้

แล้ว ในห้วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ประชาชนส่วนใหญ่ ต่างตั้งความหวังที่จะพึ่งพาแต่พระมหากษัตริย์ จนลืมพึ่งพาตนเอง และพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งขึ้น ในขณะที่ชนกลุ่มหนึ่ง พยายามแสวงประโยชน์จากช่องว่างของระบบที่ยังไม่อยู่ตัว สร้างอำนาจทางการเมือง และเศรษฐกิจให้ตนเองและกลุ่ม และขึ้นมาควบคุมการพัฒนา ระบบเสียเอง สิ่งก็ตามมาก็คือ ความไม่มั่นคงในระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบัน อันแสดงออกมาถึงความขัดแย้งของสังคมที่ซึมลึก ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งของฝ่ายการเมือง กับข้าราชการ ความขัดแย้งของข้าราชการเอง ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ ความขัดแย้งของประชาชน ที่ต่างความคิดในระบบการปกครอง เช่น กลุ่มเสื้อแดง และเหลือง ทั้งนี้ แม้จะได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ แต่จนถึงปัจจุบันการขาดกระบวนการทางประชาธิปไตย ที่ถูกต้องเหมาะสมกับประเทศไทยเท่าที่ควร ทำให้ปัญหายังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง คือ **ความไม่มั่นคงในความรู้สึก ร่วมของการเป็นรัฐชาติเดียวกัน** วิวัฒนาการของการเป็นรัฐชาติของไทยแตกต่างไปจากหลายชาติในภูมิภาค ที่เพิ่งได้รับเอกราชและก่อตั้งรัฐชาติขึ้นมา หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ส่งผลให้วิวัฒนาการความเป็นรัฐชาติไทย เป็นกระบวนการต่อจากความเป็นอาณาจักรไทย โดยมีได้เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนทุกคนเผ่าพันธุ์ชาติ หรือเรียกร่องความเป็นชาติ จากเจ้าอาณานิคมเช่นชาติอื่น ดังนั้น จึงขาดความรู้สึก ร่วมของการก่อตัวรัฐชาติสมัยใหม่ สิ่งที่ยึดเหนี่ยวคนไทยไว้ด้วยกันกลับเป็นพระมหากษัตริย์ อย่างไรก็ตาม กระแสโลกาภิวัตน์ ที่แผ่มาด้วย กระแสประชาธิปไตย เสรีนิยม สิทธิในการปกครองตนเอง และอัตตลักษณ์นิยม ได้นำมาซึ่ง ความสับสนของสังคมไทยในการอยู่ร่วมกันในรัฐชาติ อันนำมาซึ่งความแปลกแยกออกไปของคนไทยด้วยกันเอง ที่อาจมีเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา หรือประวัติศาสตร์ในช่วงการเป็นอาณาจักรที่เฉพาะออกไป จนในบางพื้นที่ ได้เกิดกระบวนการในการแบ่งแยกดินแดน หรืออย่างน้อยที่สุด ก็คือการเปลี่ยนแปลงในอำนาจบริหาร เช่น ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเกิดขึ้นมาในทศวรรษนี้ และจะดำรงอยู่กับสังคมไทยไปอีกระยะหนึ่ง นอกจากนี้ ความรู้สึกท้องถิ่นนิยม หรือภูมิภาคนิยม ที่ขาดสิ่งยึดเหนี่ยว หรืออุดมการณ์ในความเป็นรัฐชาติ ก็อาจนำมาซึ่งปัญหาในพื้นที่อื่นด้วย

ประการที่สาม **ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความยั่งยืน** กระแสทุนนิยม และการค้าเสรีที่ถาโถมเข้ามาสู่สังคมไทย ได้เคยทำร้ายรัฐชาติไทยช่วงเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อปี ๒๕๔๐ มาแล้ว กระแสดังกล่าวได้วางรากลึกในแนวความคิดของผู้นำกำหนดนโยบาย และนักธุรกิจไทยในระดับมหภาค และแม้ว่าจะได้มีความพยายามนำเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นแนวนโยบายก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ สังคมไทยก็ยังหลงยึดติดอยู่กับทุนนิยม ที่ทอดทุนผู้มีฐานะ อำนาจ และเงินตราเป็นลำดับแรก จนส่งผลให้เกิดความเห็นแก่ตัวสูง การแบ่งปันส่วนแบ่งในสังคมก็ไม่ยุติธรรม ผู้ที่ด้อยโอกาส ได้รับความยุติธรรมในมาตรฐานที่ต่ำกว่าคนที่เหนือกว่าในสังคม ช่องว่างของรายได้ของประชากรยังสูงอยู่ ในขณะที่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ยังคงมุ่งที่จะตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน และขาดการดูแลรักษาไว้เพื่อคนรุ่นต่อไป จนทรัพยากรบาง

ประเภทได้หมดลงไปแล้ว ต้องไปแสวงหาจากที่อื่น เช่น ทรัพยากรทางทะเลในอ่าวไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ไทยยังมีปัญหาความไม่มั่นคงทางพลังงานด้วย

ประการที่สี่ **ความไม่มั่นคงทางสังคมจากปัญหาอาชญากรรม และคอร์รัปชัน** อันเกิดจากระบบการบริหารจัดการ และการปกครองประเทศที่ยังอ่อนแอ จนส่งผลให้เกิดการก่ออาชญากรรมในประเทศ ที่ไม่สามารถจับกุมมาดำเนินคดีได้ ได้กลายเป็นเรื่องธรรมดา โดยเฉพาะคดีที่เกิดกับประชาชนทั่วไป สภาพดังกล่าวยังได้นำพาอาชญากรรมข้ามชาติเข้ามาก่อคดี หรือใช้ไทยเป็นฐานที่มั่นในการก่ออาชญากรรมไปด้วย นอกจากนี้ การคอร์รัปชัน และวัฒนธรรมทุนนิยมที่ทุกคนพยายามไขว่คว้าหาทรัพย์สินเงินทอง และอำนาจ ก็ได้ยิ่งทำให้อาชญากรรมมีความแนบเนียน และก่อตัวกันจนเป็นองค์กรที่สามารถทำหายอำนาจรัฐได้

ประการที่ห้า **ความไม่มั่นคงจากการต้องแข่งขันกับรัฐชาติอื่น** อันเป็นผลมาจากการดำเนินงานที่ยังคงขาดความเหมาะสมในงานด้านความสัมพันธ์กับรัฐชาติต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาเดิมที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาเส้นเขตแดน ปัญหาของความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน และปัญหาความขัดแย้งผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ความไม่มั่นคงดังกล่าวนี้ ทำให้รัฐชาติไทยต้องทุ่มเททรัพยากรไปแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจมีความรุนแรงจนถึงระดับการใช้กำลังอำนาจด้านการทหารเข้ามาประกันความสำเร็จ

นอกจากปัญหาความไม่มั่นคงที่สำคัญห้าปัญหาดังกล่าวแล้ว รัฐชาติไทยยังคงมี**ปัญหาอีกหลายประการ**ที่จะต้องได้รับความสนใจ พิจารณาในการป้องกันและแก้ไขกันไป เช่น ปัญหาทางด้านการศึกษาในสังคมไทย ปัญหาสิทธิเสรีภาพกับหน้าที่ของชนทุกหมู่เหล่าในสังคม รวมถึง สื่อสารมวลชนที่มีอิทธิพลต่อกระแสดวงความคิดของสังคมโดยรวม ปัญหาที่เป็นผลกระทบมาจากความมั่นคงโลก และภูมิภาค เช่น ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาวิกฤติโลกร้อน ปัญหาวิกฤติอาหาร ปัญหาวิกฤติน้ำมัน ปัญหาเศรษฐกิจโลก เป็นต้น ปัญหาสำคัญ และปัญหาทั่วไปเหล่านี้ ต้องการการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาว และปานกลางที่มีเอกภาพ และบูรณาการในการแก้ปัญหา

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติไทย

จากสภาวะความมั่นคงแห่งชาติไทยในปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดทิศทางการดำเนินการเพื่อรัฐชาติในภาพรวม เพื่อที่จะให้ความพยายามทั้งสิ้นสามารถนำมาซึ่ง ความมั่นคงแห่งชาติไทย ที่ยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงจากปัญหาความไม่มั่นคงในระบบการเมืองการปกครองไทย ความไม่มั่นคงในความรู้สึกร่วมของการเป็นรัฐชาติเดียวกัน ปัญหาการขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัญหาความไม่มั่นคงทางสังคมจากปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่มั่นคงจากการต้องแข่งขันกับรัฐชาติอื่น และปัญหาอื่น ๆ อันส่งผลกระทบต่อรัฐชาติไทยในแต่ละระดับ ทั้งนี้ การพัฒนาขึ้นมาจากสภาพความไม่มั่นคงในปัจจุบัน ไปสู่สภาพของชาติที่มั่นคงของชาติที่

มั่นคงมากกว่านี้ จนไปถึงในระดับที่พร้อมที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป มีความจำเป็นในอันที่จะต้องกำหนดแนวทางในการใช้พลังอำนาจแห่งชาติอย่างมีเอกภาพ และบูรณาการ ออกมาเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ในห้วงระยะเวลา ซึ่งจะต้องได้รับการรองรับทางกฎหมายในอันที่จะนำมาเป็นกรอบบังคับใช้ในการบริหารจัดการ ประเทศของรัฐบาลต่อไป

การประเมินพลังอำนาจแห่งชาติ ควรเริ่มจากการพิจารณาจากสภาพปัจจัยที่ค่อนข้างไม่แปรผันสามประการ คือ สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ ประชาชน และ ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยดังกล่าวจะถูกนำไปแปลงเป็นพลังอำนาจแห่งชาติที่จะขึ้นอยู่กับกระบวนการนำปัจจัยต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ภายใต้กระแสสังคมโลก และภูมิภาคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานใด ๆ ของรัฐชาติผลที่ออกมาก็คือ พลังอำนาจด้านการเมืองภายใน พลังอำนาจทางการทูต หรือการเมืองระหว่างประเทศ พลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ และ พลังอำนาจด้านสังคมจิตวิทยา ซึ่งอาจแยกออกเป็นพลังอำนาจด้านอุดมการณ์ พลังอำนาจด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมถึงพลังอำนาจด้านการทหาร ที่เป็นพลังอำนาจที่ยังคงความสำคัญอยู่ในปัจจุบัน

สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทย ทั้งที่ตั้ง ขนาดรูปร่าง ภูมิอากาศ และเขตแดน มีศักยภาพของนำมาพัฒนาเป็นพลังอำนาจแห่งชาติได้ ทั้งการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาค โดยเฉพาะการเป็นรอยต่อของผืนแผ่นดินในทวีปเอเชีย กับทางออกอ่าวไทยไปในมหาสมุทรอินเดีย และแปซิฟิก ในขณะที่สภาพอากาศ ก็เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งผลิตอาหาร นอกจากนี้ยังมีเส้นเขตแดนทั้งทางบก และทางทะเล ที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านอีกหลายชาติ ประชาชนคนไทยเอง ก็ถือได้ว่าเป็นผู้มีนิสัยใจคอโอบอ้อมอารี ประณีประนอม มีจำนวนที่พอเหมาะกับพื้นที่ และมีความรู้ความสามารถอยู่ในเกณฑ์ดี ในส่วนของทรัพยากรธรรมชาตินั้น แม้ว่าจะไม่มีน้ำมัน และทรัพยากรล้ำค่ามากนัก แต่ไทยก็มีทรัพยากรทั้งในผืนแผ่นดิน และในอาณาเขตทางทะเล ที่เพียงพอต่อการยังชีพของประเทศ ในภาพรวม จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่เป็นสภาพพื้นฐานของประเทศนั้น มิได้ขาดแคลน และมีศักยภาพที่จะนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นพลังอำนาจแห่งชาติได้

พลังอำนาจทางการเมืองภายในประเทศของไทยนั้น ด้วยความที่เป็นประเทศประชาธิปไตย และมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างเหนียวแน่น ก็ได้ทำให้เกิดพลังร่วมกันในการแก้ปัญหาหลาย ๆ ครั้ง อย่างไรก็ตาม วิวัฒนาการของสังคม และผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลให้สังคมไทยเกิดความแตกแยกทางความคิด โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของรัฐบาล สถาบัน และกองทัพ ซึ่งรวมถึงความขัดแย้งกันในเรื่องของรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมกับประเทศไทย ถึงกระนั้นก็ตาม ด้วยความที่คนไทยเป็นคนรักพวกพ้อง และเป็นผู้ที่รักสงบ เจียมครึม ถ้าไม่วิกฤตก็จะนิ่งเฉย แต่ถ้าจำเป็น และเห็นความอยู่ยงยับของชาติที่อาจมาถึง ก็จะสามารถรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

พลังอำนาจทางด้านการเมืองระหว่างประเทศของไทย ยังคงอยู่ในลักษณะเชิงรับ และมีความอ่อนไหวในการสร้างศรัทธาอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ด้วยความเป็นประเทศ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมโลกตั้งแต่สมัยการปกครองในอดีตตั้งแต่เป็นสยาม รวมทั้งการยอมรับจากประเทศในภูมิภาคในการเป็นประเทศที่ไม่เคยตกเป็นอาณานิคม และสามารถพัฒนาประเทศได้ในระดับที่น่าพอใจ ได้ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยยังคงมีอิทธิพลต่อชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคอยู่ แต่สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ ได้ส่งผลให้พลังอำนาจดังกล่าวลดทอนไป ในภาพที่ใหญ่กว่าภูมิภาคนั้น สหรัฐฯ ยังถือว่าไทยเป็นพันธมิตรสำคัญ โดยเห็นว่าไทยยังมีความสำคัญต่อการแข่งขันทางอำนาจของสหรัฐฯ กับจีน นอกจากนี้ จีนเอง ก็ให้ความสำคัญกับไทยในฐานะที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย อาจกล่าวได้ว่า ไทยมีศักยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศอยู่ในระดับที่สูง แต่ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี และขาดการนำศักยภาพเหล่านั้น มาใช้ในเชิงรุกเพื่อผลประโยชน์ชาติไทย

พลังอำนาจทางด้านเศรษฐกิจของไทย ขึ้นกับรากฐานทางเศรษฐกิจในระดับจุลภาค ที่มีการเกษตรตามฤดูกาล เศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะเป็นพลังในการต่อสู้กับผลกระทบในทางลบ ของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และปัญหาการต่อสู้ทางเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจตกต่ำของโลกได้ แนวความคิดทางเศรษฐกิจทั้งสองประการนี้ ได้รับการสนใจจากนานาชาติในการนำไปประยุกต์พัฒนา และยังสามารถขยายเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว และ เมียนมาร์ด้วย นอกจากนี้ ศักยภาพทางการเกษตรของไทย และทักษะของแรงงานไทย ได้นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศ และที่เกี่ยวข้องกับประเทศคู่ค้า

พลังอำนาจทางด้านสังคมจิตวิทยา อันเกิดขึ้นมาจากอุดมการณ์ชาติ ที่แม้ว่าจะคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กลายเป็นสิ่งคู่ความรู้สึกของคนไทย ในอันที่จะหลอมตัวกันเป็นรัฐชาติเดียวกัน ในขณะที่วัฒนธรรมประเพณีไทย ที่เป็นคนประนีประนอม แม้วางจะมีผลเสียแต่ก็ให้ผลดี ทำให้สังคมไทยมีความยับยั้งชั่งใจในอันที่จะดำเนินการใด ๆ ที่รุนแรงใหญ่โต สถาบันครอบครัว และการเล่นพรรคเล่นพวก ที่อาจส่งผลเสียต่อระบบการบริหาร แต่ก็นำมาซึ่งความรู้สึก ร่วมกันของความเป็นคนไทยด้วยกัน ที่จะต่อสู้กับภัยที่มาจากภายนอก การยึดถือทางสายกลางก็เช่นกัน จะช่วยควบคุมพฤติกรรมของสังคมมิให้สุดขั้ว นอกจากนี้แล้ว ไทยยังมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญของจิตใจ อันนำมาซึ่งการร่วมกันสร้างชาติ นอกจากนี้ระบบการศึกษา และสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน ได้นำมาซึ่งการสร้างประชาชนให้เกิดเป็นกำลังของชาติที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพได้ดี

พลังอำนาจด้านการทหารของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ถือว่าอยู่ในระดับที่เหนือกว่า ยกเว้นกับมาเลเซีย สิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาภาคใต้ของไทย ปัญหาการเมือง และปัญหาการบริหารจัดการในกองทัพเอง ที่ยังขาดการบูรณาการสามเหล่าทัพอย่างแท้จริง จึงทำให้ศักยภาพของกองทัพ มิได้ถูกเตรียมไว้ใช้ได้เต็มที่ และจากการที่ไทยเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ โดยฝึกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ก็ได้ช่วยเพิ่มพลังอำนาจทางทหารไปด้วย

พลังอำนาจทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม แม้ว่ายังไม่พัฒนาไปจนเท่าเทียมประเทศที่เจริญแล้ว แต่ไทยก็มีองค์ความรู้ทางเทคโนโลยี และแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศได้ เทคโนโลยีโดยเฉพาะด้านการเกษตรสามารถนำมาซึ่งการพัฒนาการเกษตรของไทย และเผยแพร่ให้ประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านสิ่งแวดล้อมเอง ก็ได้มีการพัฒนาการดูแลสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างจิตสำนึกในสังคม รวมทั้งการจัดระบบสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการพระราชดำริ เพื่อให้ประเทศไทยในภาพรวม มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับประเทศเกษตร สามารถที่จะป้องกัน และแก้ไขปัญหาหน้าท่วม และภัยแล้งได้ในระดับที่น่าพอใจ

ภาพรวมแล้ว อาจกล่าวได้ว่า **ประเทศไทยมีพลังอำนาจแห่งชาติที่มีได้ด้อย** เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การขาดการบริหารจัดการที่ดี และปัญหาความขัดแย้งภายในของไทยเอง ส่งผลให้ศักยภาพในพลังอำนาจเหล่านั้น **มิได้ถูกเตรียม และถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร** โดยเฉพาะการใช้พลังอำนาจด้านการทูต หรือการเมืองระหว่างประเทศ การใช้เศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนของพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ การลดทอนผลทางลบด้านสังคมจิตวิทยา และใช้พลังอำนาจด้านสังคมจิตวิทยา อย่างชาญฉลาด การผสมผสานพลังอำนาจด้านการทหารให้ลงตัวเพื่อผลประโยชน์ชาติ และการนำพลังอำนาจด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมมาใช้อย่างเต็มที่

จากปัญหาสำคัญของชาติ และพลังอำนาจแห่งชาติที่มีอยู่ สามารถที่จะกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ โดยเริ่มที่ความมุ่งประสงค์ของชาติในอันที่ดำรงไว้ซึ่งเอกราช อำนาจอธิปไตย ความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ และประชาชน ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความเจริญรุ่งเรือง กินดีอยู่ดีของประชาชน เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายดังกล่าว ชาติไทยจะต้องฝ่าฟันไปในสภาพแวดล้อมทั้งภายในประเทศไทยเอง ในภูมิภาค และในโลก ซึ่งจะเต็มไปด้วยปัญหา โอกาส และอุปสรรค

สภาพแวดล้อมภายในประเทศของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะ ประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และความสัมพันธ์ของสถาบันหลักของชาติ ที่ยังคงไม่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ โดยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจในความสำคัญของการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งในระยะยาว และระยะปานกลางที่จะเป็นกรอบดำเนินงานที่ทุกรัฐบาลจะต้องนำมาเป็นพื้นฐานการกำหนดนโยบายแห่งรัฐ จึงมีความจำเป็นในอันที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วม และการยอมรับในการจัดทำและใช้ยุทธศาสตร์แต่เนิ่น ในขณะ ที่รัฐธรรมนูญแห่งชาติที่ถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุด ไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะทางฝ่ายทหารที่มักเป็นผู้นำในการปฏิวัติและเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ โดยใช้เงื่อนไขที่เกิดจากความล้มเหลวในการบริหารจัดการทางการเมือง จึงเป็นความเร่งด่วนสำคัญในอันที่จะต้องมีการ**รัฐธรรมนูญฉบับถาวร** สำหรับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจไทยนั้น ถือว่ามีพื้นฐานที่ดีโดยเฉพาะในระดับจุลภาค ที่มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเป็นพื้นฐานที่มีชื่อเสียงไปทั่ว อย่างไรก็ตาม กระแสนิยมได้นำมาซึ่งช่องว่างทางเศรษฐกิจ อันนำมาซึ่งบ่อเกิดของความขัดแย้งในสังคม

ต่อไป และด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ก็ได้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวก และลบ ในมุมหนึ่ง สังคมได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยี และการเชื่อมต่อกันในทุกอนุของสังคม ในแทบจะทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิต ในอีกมุมหนึ่ง กระแสโลกาภิวัตน์ได้นำมาซึ่งการปะทะและขัดแย้งกันของสังคมที่มีวัฒนธรรม หรือความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และรัฐบาลยังขาดกระบวนการในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม สำหรับด้านการป้องกันประเทศ ไทยยังคงมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านในปัญหาเส้นเขตแดน และเขตทับซ้อนทางเศรษฐกิจได้อยู่ ขณะที่การบริหารจัดการภายในของกองทัพก็ยังไม่เหมาะสม บทบาทของความเป็นทหารอาชีพก็ยังไม่ชัดเจน

สภาพแวดล้อมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีอาเซียนเป็นเสมือนเวทีสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาค ภาพที่ไทยเป็นประเทศผู้ร่วมก่อตั้งอาเซียน จึงได้รับความเชื่อถือ ในอันที่จะเป็นประเทศในกลุ่มนำในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาข้ามชาติ อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงร่วมกันในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ประเทศมหาอำนาจยังคงทรงอิทธิพลอยู่ในพื้นที่นี้ ทั้งอเมริกา และจีน จึงทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ตั้งแต่แต่ละประเทศเอง หรืออาเซียนโดยส่วนรวมยังไม่เสรีเท่าที่ควร ในขณะที่สมาชิกของอาเซียน มีความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์การปกครอง และสถานภาพทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ยังคงมีความขัดแย้งกันอยู่ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่เข้าร่วมอาเซียนในภายหลัง ทั้งนี้บทบาท และการดำเนินงานด้านการทูต มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะพัฒนาพลังอำนาจด้านการทูตมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

สภาพแวดล้อมของโลก ที่มีปัญหาการขาดแคลนอาหาร อาจเป็นโอกาสของไทยในอันที่จะใช้ศักยภาพของตนด้านการเกษตรเพื่อเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหา หรือนำมาซึ่งรายได้ของชาติ ในด้านการแข่งขันกันของสหรัฐฯ กับจีน ก็อาจเป็นโอกาสที่ไทยจะได้เล่นบทบาทของผู้ที่อยู่ตรงกลาง และปรับตัวให้เหมาะสม เพื่อผลประโยชน์ชาติ ปัญหาในเรื่องความมั่นคงพลังงานที่เกิดขึ้นในโลก จะส่งผลกระทบต่อไทยเป็นอย่างมาก ในฐานะที่ไม่มีทรัพยากรพลังงานที่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ สำหรับปัญหาโลกร้อน และระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ก็ส่งผลกระทบต่อไทยด้วย ทั้งกายธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น และน้ำทะเลที่อาจท่วมเข้ามาถึงเมืองหลวง

จากการพิจารณา และวิเคราะห์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถที่จะนำมาซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติที่เป็นทางเลือกหนึ่งได้ โดยจะได้นำเสนอเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติในระยะยาวห้วงยี่สิบปีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๗๙ ซึ่งจะครบรอบหนึ่งร้อยสี่ปีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยเป็นรัฐชาติไทยเช่นปัจจุบัน โดยสาระสำคัญยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๗๙ ที่ขอเสนอมีดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะยาวนี้ จะต้องได้รับการรับรองเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ เพื่อนำมาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ระยะปานกลางในห้วงสี่ปีของรัฐบาล และเป็นกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการของกระทรวงทบวงกรม และทุกจังหวัด

๒. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาตินี้ จะต้องมุ่งไปสู่ความมุ่งประสงค์ของชาติ ผลประโยชน์ชาติและ วัตถุประสงค์ชาติ โดยเฉพาะการดำเนินการใด ๆ เพื่อความอยู่รอด และพัฒนาต่อไปของชาติ โดยใน ห้วงการจัดทำ และนำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติไปปฏิบัติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ นี้ ชาติ ไทยจะต้องเผชิญกับ**ปัญหาสำคัญหลัก** คือ ปัญหาความไม่มั่นคงในระบบการเมืองการปกครองไทย ความ ไม่มั่นคงในความรู้สึกร่วมของการเป็นชาติเดียวกัน ปัญหาการขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัญหาความไม่ มั่นคงทางสังคมจากปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่มั่นคงจากการต้องแข่งขันกับชาติอื่น ซึ่งจะต้อง ทุมเทพภัยกรของชาติทั้งสิ้นที่มีเพื่อสร้างฐานความมั่นคงของชาติให้เกิดขึ้น และพ้นจากภาวะของ ความไม่มั่นคงดังกล่าว
๓. เป้าหมายของยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะยาวนี้คือ ในปี ๒๕๗๙ ชาติไทย จะต้องมีการ เมืองการปกครองที่มั่นคง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สังคมไทยจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้ความหลากหลายทางกายภาพ และความคิด การพัฒนา ของชาติไทยจะต้องยึดถือเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม ปัญหา อาชญากรรมจะต้องถูกลดระดับลงไปจนไม่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศโดยรวม และสถานภาพของ ชาติไทยในสังคมโลก จะต้องได้รับการยอมรับ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จากเป้าหมายดังกล่าว สามารถ ที่จะกำหนดแนวนโยบายยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะปานกลางได้ โดยแบ่งออกเป็นห้าช่วงดังนี้
๔. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะปานกลาง พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการ วางรากฐานของสังคมไทยทางการเมืองการปกครองในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ไปจนถึงระดับตัว บุคคล ทั้งนี้ โดยเน้นไปที่การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และ เห็นชอบร่วมกัน ในอันที่จะนำมาใช้โดยไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่ายเช่นที่ผ่านมา ซึ่งจะต้องกำหนด ความสัมพันธ์ของสถาบันหลักของชาติที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต ของชาติไทยที่สำคัญที่สุด ในด้านเศรษฐกิจนั้น จะเน้นไปที่การวางรากฐานพื้นฐานองค์ความรู้ และ สร้างความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ระดับจุลภาค ขึ้นไปจนถึงมหภาค ที่จะเชื่อมต่อกับเศรษฐกิจทุนนิยมของสังคมโลก ด้านสังคมจิตวิทยา จะต้องนำมา ซึ่ง ความรู้ความเข้าใจของสังคมไทยในความเป็นชาติไทย ภายใต้วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่าง หลากหลายในสังคม ให้ทุกคนได้เข้าใจสิทธิและหน้าที่ แห่งการเป็นประชาชนคนไทยโดยอ่องแท้ การ พัฒนาคนให้ลดความเห็นแก่ตัว มีความยุติธรรม และทำสิ่งที่ดี การให้ความรู้กับประชาชนในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในชุมชนอาเซียน ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นไปที่ กระบวนการทางการศึกษา และการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชน ในด้านการทหาร จะต้องมีการปฏิรูป กองทัพให้มีความเป็นทหารอาชีพในยุคประชาธิปไตยให้มากขึ้น ด้วยการจัดโครงสร้างองค์กรและกำลังพล ที่ตอบสนองต่อภารกิจอย่างแท้จริง โดยให้มีกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นผู้ใช้กำลัง และเหล่าทัพมี

หน้าที่เตรียมกำลัง สำหรับภารกิจของกองทัพจะต้องเน้นไปที่การดำเนินงานนอกเหนือยามสงคราม ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่ การดำเนินงานในยามสงครามได้อย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน กองทัพที่ต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องพัฒนาแผนทางด้านยุทธการ และการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

๕. **ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะปานกลาง พ.ศ. ๒๕๖๔ – พ.ศ. ๒๕๖๗** เน้นการเสริมความมั่นคงทางด้านการเมืองการปกครอง ที่ได้มีการกำหนดรัฐธรรมนูญ โครงสร้างของประเทศ และความสัมพันธ์ของสถาบัน และกลุ่มต่าง ๆ อย่างมีบูรณาการ มีส่วนร่วม และยอมรับกันโดยส่วนรวมของสังคมไทย ในยุทธศาสตร์ห้วงที่สองนี้ รัฐบาล และสังคมไทย จะต้องนำสิ่งที่ได้กำหนดไว้ในระดับชาติ ไปสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับต่อไป สำหรับด้านเศรษฐกิจ จะต้องเน้นไปที่การขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจระดับจุลภาคที่มีเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นพื้นฐาน เพื่อให้ประชาชนคนไทย สามารถดำรงวิถีชีวิตอยู่ได้ในท้องถิ่นของตน โดยไม่ต้องอพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตัวเมืองอันจะสร้างปัญหาต่อไป ในขณะที่เศรษฐกิจในระดับมหภาค จะต้องสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของโลก และภูมิภาคได้ โดยเฉพาะภายใต้การพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจอาเซียน ด้านสังคมจิตวิทยา จะต้องกระตุ้นให้มีการ **แลกเปลี่ยนทัศนะของคนในสังคม**มากขึ้นมุ่งปกป้องผู้กระทำความดี และลงโทษผู้กระทำความผิด ด้วยความยุติธรรม และร่วมมือกันขัดอาชญากรรม และคอร์รัปชัน นอกจากนี้แล้ว การพัฒนาสังคมไทยให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับชาติอื่น ๆ ในชุมชนอาเซียน และชุมชนโลกได้ ในขณะที่ในด้านการทหารนั้น การปฏิรูปทางทหาร ในเรื่อง โครงสร้างการจัด และระบบบริหารจัดการของกองทัพ จะต้องเสร็จสิ้นสมบูรณ์สามารถที่จะปฏิบัติภารกิจ และพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ในขณะที่ กองทัพจะต้องเร่งรับดำเนินงานให้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ยุติไปโดยเร็ว และส่งมอบความรับผิดชอบ ให้กับฝ่ายพลเรือนต่อไป
๖. **ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะปานกลาง พ.ศ. ๒๕๖๘ – พ.ศ. ๒๕๗๑** เน้นการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และการนำระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเต็มรูปแบบ พร้อมกับการส่งเสริมบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้ตอบสนองต่อความมุ่งประสงค์ชาติ ผลประโยชน์ชาติ และวัตถุประสงค์ชาติอย่างแท้จริง ทางด้านเศรษฐกิจ จะต้อง **ผสมผสานความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจพอเพียง**ในระดับจุลภาค กับการแข่งขันในระดับมหภาค ภายใต้กระแสเศรษฐกิจโลกที่มีทุนนิยมเป็นกระแสหลัก อันจะมุ่งไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไป ทางด้านสังคมจิตวิทยา จะต้องสร้าง และดำรงไว้เอกภาพและบูรณาการแห่งความเป็นคนไทยในรัฐชาติไทยให้ได้ มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ พร้อม ๆ กับการอยู่ร่วมกันกับชุมชนอาเซียน และสังคมโลก โดยสามารถแสวงประโยชน์ร่วมกับทุกฝ่าย ภายใต้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในขณะที่ด้านการทหาร จะต้องมีความเป็นทหารอาชีพที่มีความรับผิดชอบในการเตรียมกำลัง เพื่อปฏิบัติ

ภารกิจในยามสงคราม ในขณะที่ยามปกติ ก็จะต้องปฏิบัติภารกิจนอกเหนือการสงคราม ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และขยายความไว้ในกฎหมายโดยชัดเจน ทหารจะต้องมุ่งถ่ายความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาภาคใต้ให้กับฝ่ายพลเรือนภายใต้เงื่อนไข และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

๗. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะปานกลาง พ.ศ. ๒๕๗๒ – พ.ศ. ๒๕๗๕ เน้นไปที่การพัฒนาประเทศไทยใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยด้านการเมือง จะต้องมั่นคง ไม่มีการยุบสภา หรือการปฏิวัติรัฐประหาร มีการถ่วงดุลอำนาจ และการปกครองโดยผู้นำที่ชาญฉลาด และมากด้วยคุณธรรม ในด้านเศรษฐกิจไทยจะต้องเป็นแหล่งผลิตอาหารโลก ที่มีคุณภาพ และมีคุณค่าที่สังคมโลกต้องการ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร และการเชื่อมต่อเครือข่ายเศรษฐกิจโลกเข้าถึงแหล่งผลิต ด้านสังคมจิตวิทยา จะมุ่งเน้นไปที่การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งความรู้ และเหตุผล ปราศจากอาชญากรรมร้ายแรง และสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเป็นระบบ มีความยุติธรรม ช่องว่างระหว่างรายได้ โอกาส และสถานภาพในสังคม ถูกขจัดออกไปจนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม คนไทยมีความเป็นมนุษยชนที่เท่าเทียมกัน มีเสรีภาพ และปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง ตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในด้านการทหาร กองทัพกลายเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่แท้จริง โดยมีได้เป็นเครื่องมือของบุคคล หรือกลุ่มการเมืองใด ๆ กำลังพลมีประสิทธิภาพ ความสามารถ และความ เป็นทหารอาชีพที่แท้จริง มุ่งปฏิบัติภารกิจของตนในการฝึกศึกษา เพื่อตอบสนองต่อภารกิจนอกเหนือการสงคราม ในยามที่รัฐชาติประสบปัญหาวิกฤติที่ต้องเข้าไปร่วมแก้ไข เข้าไปทำหน้าที่สร้าง และรักษา สันติภาพให้กับภูมิภาค และสังคมโลก และเตรียมการไว้ปฏิบัติภารกิจยามสงครามเมื่อจำเป็น
๘. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติระยะปานกลาง พ.ศ. ๒๕๗๖ – พ.ศ. ๒๕๗๙ ในด้านการเมือง รัฐบาลไทยจะต้องมีความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น มั่นคงทางด้านการเมืองการปกครอง นานาชาติให้กับยอมรับนับถือ ในฐานะประเทศสำคัญประเทศหนึ่ง ในภูมิภาค และในโลก ในด้านเศรษฐกิจ คนไทยจะต้องมีมาตรฐานในการดำรงชีพที่รัฐบาลให้การสนับสนุน ช่องว่างระหว่างประชากรแคบลงไปจนถึงระดับที่เสมือนไม่มีช่องว่างทางเศรษฐกิจ ไทยกลายเป็นแหล่งอาหารสำคัญของโลก และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อสังคมโลก ด้านสังคมจิตวิทยา คนไทยมีความเป็นอยู่ที่มีความสุข เกิดสันติภาพในสังคม และทุกคนดำรงชีวิตอยู่ทั้งในสังคมไทย อาเซียน และโลกอย่างปลอดภัย มั่นคง และไร้ความกังวลจากอาชญากรรม และภัยคุกคามใด ๆ ที่สำคัญในด้านการทหาร จะต้องได้รับการยอมรับจากนานาชาติถึงความเป็นทหารอาชีพ และจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสามารถปฏิบัติภารกิจตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายได้อย่างครบถ้วน

พล.ต. วิชัย ชูเชิด,

๔ ก.พ. ๕๔, ปรับแก้ครั้งที่ ๕ เมื่อ ๙ ต.ค.๕๔

.....

Reference list

- ธีรฉัตร, อภิชาติ. (๒๕๓๑). **ประเทศไทย จุดยุทธศาสตร์และการป้องกัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พงศ์สุวรรณ, พจน์, พล.ต. (๒๕๓๘). **หลักยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.
- พิทักษ์เทพสมบัติ, พิชิต. (๒๕๓๔). **ความมั่นคงแห่งชาติ : มิติทางประชากร เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม**, กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วงศ์ตระกูล, กนก. (๒๕๓๑). **แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครอง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**, กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา และฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมุทวนิช, ชัยอนันต์. (๒๕๓๕). **สิ่งแวดล้อมกับความมั่นคง : ความมั่นคงของรัฐกับความไม่มั่นคงของราษฎร**, กรุงเทพฯ : สถาบันความมั่นคงและนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ.
- สนิทวงศ์ ณ อยู่ธยา, กุสุมา. (๒๕๓๑). **ร้อยร้าวในสังคมไทย? : บูรณาการกับปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ**, กรุงเทพฯ:สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ.
- Alberts, David S. and Czerwinski, Thomas J. (1999). *“Complexity, Global Politics, and National Security”* : National Defense University Institute for National Strategic Studies, ISBN 1-57906-046-3.
- Carey, Roger and Salmon, Trevor C. (1992). *“International Security In The Modern World”* New York : St, Martin’s Press, Inc., Scholarly and Reference Division.
- Cohen, Saul B. (1994). *“Geopolitics in the New World Era: A New Perspective on an Old Discipline”* in George J. Demko and William B. Wood, eds.. *Reordering the World : Geopolitical Perspective on the 21st Century*. Boulder: Westview Press.
- Glassner, Martin Ira. (1993). *Political Geography*. New York : John Wiley & Sons.
- HM Government. (2010). *Securing Britain in an Age of Uncertainty : The Strategic Defence and Security Review*. London : The Stationery Office Limited.
- Huntington, Samuel P. (1997). *“The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order”*. : Simon & Schuster, ISBN 0-684-81164-2.
- Mearsheimer, John J. (2001). *“The Tragedy of Great Power Politics”*. : W.W. Norton & Company, ISBN 0-393-02025-8.
- Shultz, Richard. Godson, Roy and Cluestar, George. (1997). *“Security Studies for The Twenty – First Century”*. Brassey’s Inc. first edition, ISBN 1–57488 – 066 – 7.
- Snyder, Craig A. (1999). *“Contemporary Security and Strategy”*. Melbourne : Macmillan Press LTD, ISBN 0–333–73963-9.
- Suradinata, Eramaya. (2005). *Hukum Dasar Geopolitik dan Geostrategi dalam Kerangka Keutuhan NKRI*. Jakarta : Suara Bebas. (กฎหมายพื้นฐานภูมิรัฐศาสตร์ และ ภูมิยุทธศาสตร์ในกระบวนการสร้างความเป็นเอกภาพ และบูรณาการอินโดนีเซีย ในภาษาอินโดนีเซีย)

.....